

viata
intr-un
meteorit

Biblioteca Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

Proletari din toate țările, uniți-vă!

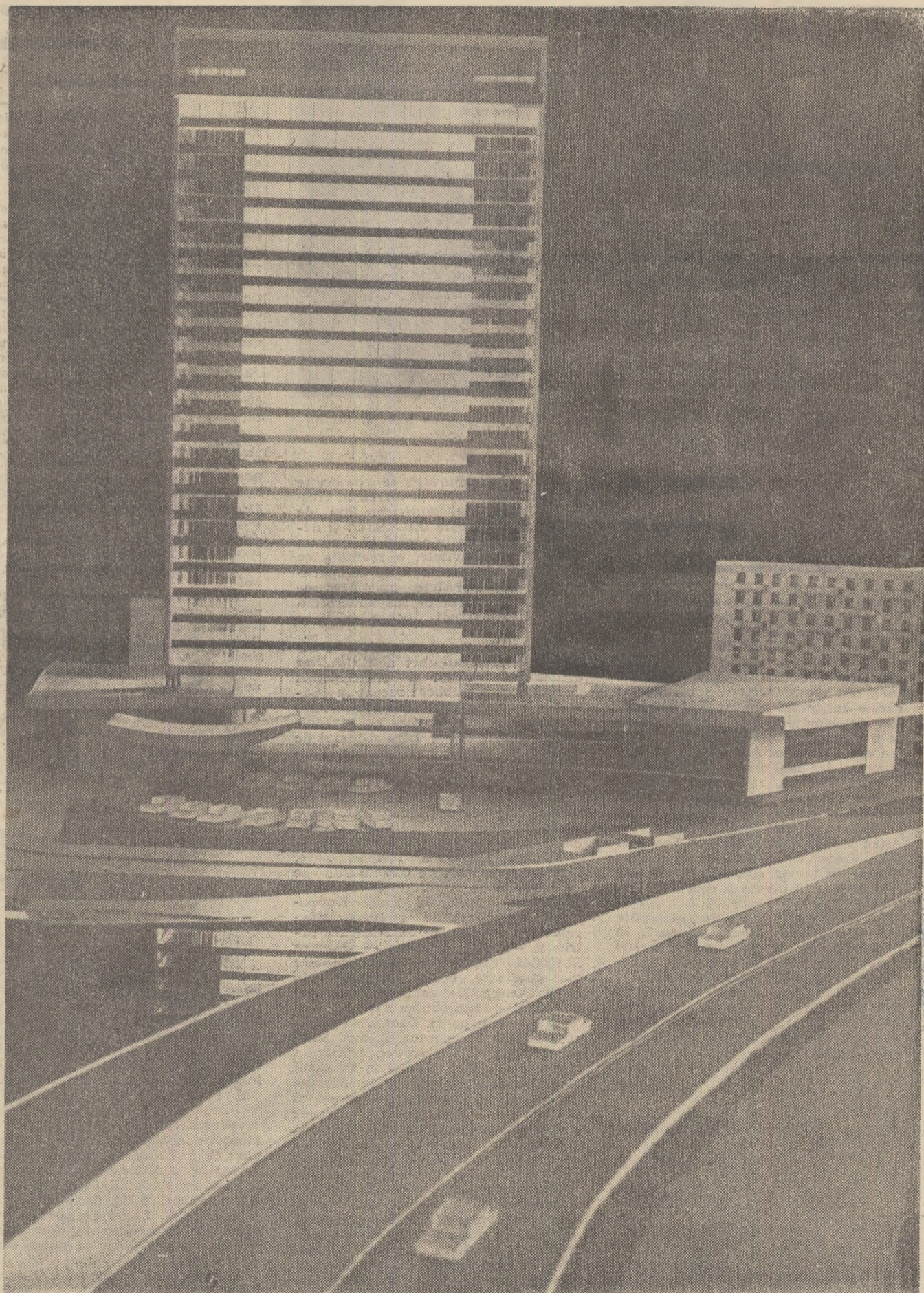
Cît trăiesc stelele?

Ce va afla „Marte-1”
la întâlnirea cu
„planeta roșie”?

(pag. 6-7)

Veac nou

ORGAN AL CONSILIULUI GENERAL A. R. L. U. S.

Moscova — Macheta unei clădiri de 27 de etaje care se va înălța la întretărirea șoselelor Leningrad și Volokolamsk

Un elan

impetuos

de Petru Năvodaru

(pag. 3)

Un ianuarie

memorabil

la M. H. A. T.

de Sică Alexandrescu

(pag. 5)

Se pot citi

gîndurile?

de V. Bonci-Bruevici

(pag. 10)

ANUL XIX

6

(934)

8 februarie 1963

12 PAGINI, 1 LEU

memento

însemnările unui operator cinematografic

Nu demult, operatorul A. Kricevski de la Studioul central de filme documentare din Moscova i-a făcut o vizită lui Șolohov, pentru a realiza un documentar consacrat marelui scriitor.

A. Kricevski și-a împărtășit impresiile despre această vizită în cuprinsul unui articol publicat de „Literaturnaia gazeta”. Operatorul cinematografic a pășit cu interes pe străzile stației Veșenskaia, cu casele ei trainice, cu clădirea modernă a clubului construit de curind, cu hotelul (cu două etaje) și vitrinele magazinului aranjate cu gust.

„Soarele arunca scilipiri de oțel peste întinderea sinuoasă a Donului, poșghița de gheață se frângea scrișnind sub povara rădăcilor, treceau oameni imbujorați, badiind sărateau. Deși sub alte trăsături, totul reînvia sugestiv neuitatele pagini șolohoviene, obligându-te să privești cu mare atenție în jur” — scrie A. Kricevski.

Și iată-l pe oaspetele moscovit, înarmat cu reflectoarele cu acumulatori și aparatul de filmat, în pragul casei lui Șolohov. Marele scriitor l-a primit cordial, s-a interesat dacă a călătorit bine. Și observând deodată pantofii ușori, de oraș, ai operatorului a remarcat zimbând că nu sînt tocmai potriviți pentru o călătorie prin stepele Donului. Apoi, amuzat, a încercat să-și imagineze costumul cel mai potrivit pentru un operator cinematografic care străbate drumurile de țară.

Mihail Șolohov se sculase de mult. Scriitorul obișnuiește să se culce și să se scoale surprinzător de devreme. La ora trei noaptea, se așează la masa de scris iar la șapte seara totul în casă

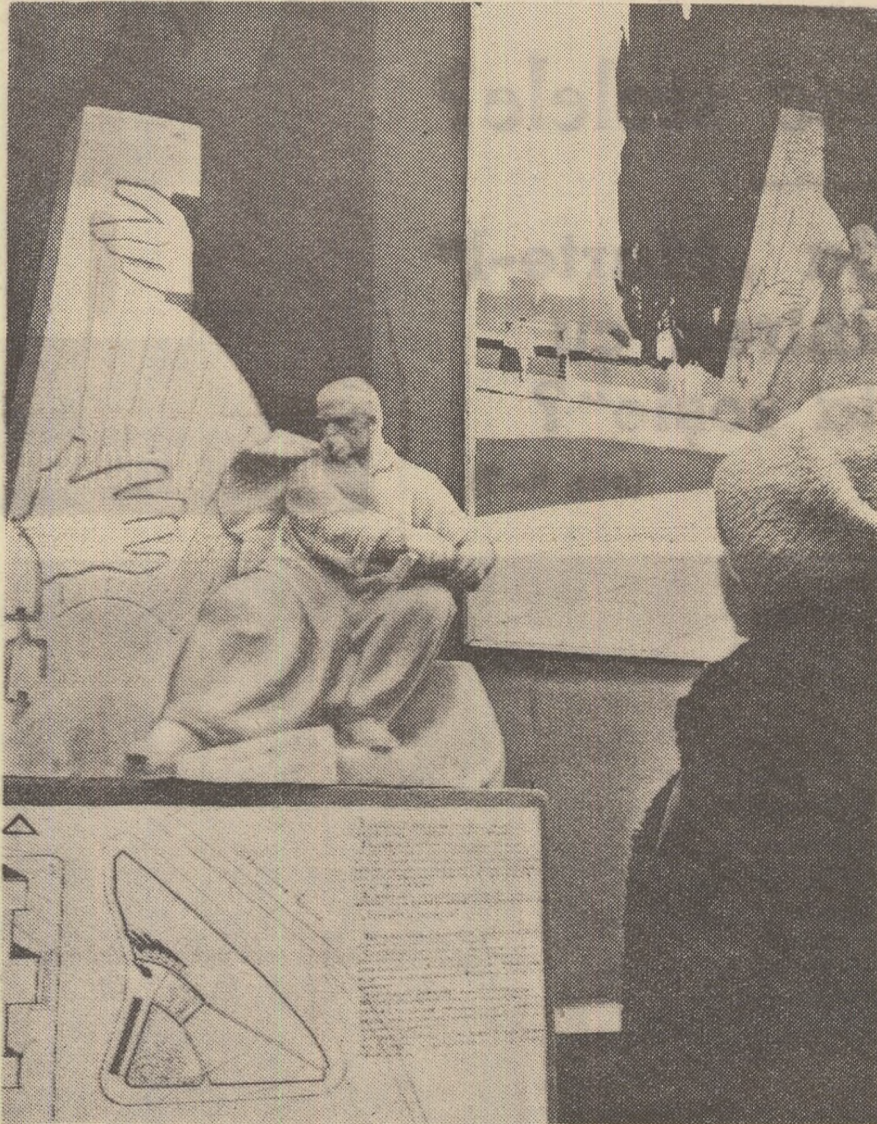
se cufundă în liniște. Din relatările lui Kricevski aflăm că lucrează într-o cameră mică, la o măsuță de scris pentru copii, așezată în fața unei ferestre mari, prin care se văd pînă departe împrejurimile. Operatorul l-a filmat lucrînd la această măsuță, răspunzînd scrisorilor primite.

În convorbirea cu I. Kricevski, Mihail Șolohov a arătat mult interes pentru problemele cinematografului contemporane. El a atras atenția asupra greutăților care îi pîdesc pe cineștii care pășesc uneori cu ușurință la ecranizarea unor opere literare.

Din clipa cînd au început filmările Șolohov a stat tot timpul la dispoziția cineastului și la fiecare rugămînte pe care acesta i-o adresa, sfios și uneori cu o politețe exagerată, răspundea cu multă amabilitate.

„Desigur, noul film — arată I. Kricevski — nu-i încă suficient spre a însemna un cadru reportaj despre Șolohov. Dar ambele filmate acum completează documentele cinematografice consacrate marelui maestru al literaturii sovietice”.

m. c.

La expoziția proiectelor prezentate la concursul pentru ridicarea unei statui lui Taras Șevcenko

minerul poliglot

Anatoli Iudakin de la mina „Okteabrskaja” din Donețk primește foarte multe scrisori și cărți.

Adresantul — muncitor în abataj — își consacră o mare parte din timpul liber studierii limbilor străine. Încă din școală Anatoli a manifestat vădite aptitudini pentru limbile străine, depășindu-și mult colegii. După ce a absolvit școala medie, acum patru ani, a început să învețe germana, franceza iar mai tîrziu poloneza și bulgara (engleza o știa din liceu).

Acum tînărul miner îi citește liber în original pe Dickens și Walter Scott, pe Balzac și Stendhal, pe Heine și Anna Seghers, pe Boleslav Prus și Ivan Vazov. Continuînd să se perfecționeze în aceste cinci limbi, Anatoli și-a propus să învețe și cele mai răspîndite limbi orientale. A și apucat să-și însușească sute de hieroglife chineze, a făcut prima cunoștință cu mancalele de limba hindî. În același timp Iudakin învață să scrie și să citească în romînă, cebă și spaniolă.

Așa încît, rețineți adresa: Anatoli Iudakin, mina „Okteabrskaja”, Donețk. Poate doriți să corespundați cu el, poate chiar să-l ajutați să învețe mai curînd limba noastră.

i. s.

william benton față cu orașul științei

De la o vreme pot fi semnalate tot mai multe mărturii ale unor personalități americane de mare suprafață despre stările de lucruri din Uniunea

orice indoială — scrie Benton. — Ele se vădese nu numai în triumfurile cosmice, ci și pe tărîmuri ca chirurgie, forarea petrolului și oceanografia. Judecînd după ce am văzut la Novosibirsk, în noile orașe ale științei siberiene (următorul centru va fi construit la Irkutsk, aproape de granița mongolă) vor fi dobîndite noi succese. În momentul de față Kremlinul dezvoltă sistematic toate ramurile științifice și întreg sistemul de învățămînt în conformitate cu concepțiile sale de astăzi asupra necesităților societății sovietice”.

d. c.

inițiativa scriitorilor din leningrad

Scriitorii sovietici ne-au obișnuit de mult cu admirabila lor finută civică. Încît, pretutîndeni în lume calitatea de om de litere sovietic este asociată cu ideea de militant pentru cele mai nobile cauze ale umanității. Ultimul număr din „Literaturnaia Rossia”, noul săptămînal al conducerii Uniunii scriitorilor din R.S.F.S.R. și al conducerii filialei din Moscova a Uniunii scriitorilor din R.S.F.S.R. ne-a adus în aceeași ordine de idei vestea unei inițiative care confirmă cu strălucire această nobilă reputație. Am putut afla astfel că un mare grup de scriitori din Leningrad, printre care sînt nume cunoscute departe peste hotarele Uniunii Sovietice, a publicat recent o operă colectivă menită să servească un scop foarte precis: sporirea Fondului păcii. Scriitorii au renunțat la orice drepturi de autor hotărînd ca sumele rezultate din vânzarea cărții să fie folosite în vederea luptei împotriva unui nou măcel mondial. De altfel, însăși apariția cărții a coincis cu o dată care spune mult oricărui leningrădean — împlinirea a douăzeci de ani de cînd Armata Sovietică a spart blocada hitleristă din jurul orașului-erou — și a conferit evenimentului o aură de simbol.

Cartea se numește: „Bună dimineața, oameni!” iar editura colaboratori semnalăm pe Olga Berggolt, Nikolai Braun, Daniil Granin, Vera Ketlinkaia, Lev Kuklin, Vera Kova, Nađeja Poliakova, Serghei Orlov. Vsevolod Rojdestvenski, Vadim Șefner și mulți alții. „Literaturnaia Rossia” a anunțat apariția cărții sub un titlu mare, care ne îndreptățește să credem că ea nu va rămîne un act izolat: „O inițiativă care merită imitată!”

h. d.

peste hotare

După cum aflăm din „Sovetskaia Rossia”, în cursul anului trecut sute de oameni de știință din U.R.S.S. au fost solicitați să vorbească în fața studenților din New York și Londra, din Washington și Bogota, din Kabul și Paris despre cercetările și realizările științei sovietice în fizică, matematică, geologie, chimie, filozofie.

S. P. Hromov, șeful catedrei de meteorologie și climatologie de la Universitatea „M. V. Lomonosov” din Moscova, a ținut prelegeri la Varșovia; G. S. Zolotarev, doctor în științe geologice, a fost ascultat cu deosebit interes de studenții Universității din Alexandria (R.A.U.), doctorul în științe tehnice G. I. Ter-Stepanian a fost oaspetele studenților din Norvegia și Suedia. Și însușirea ar putea continua mult...

Anul acesta s-a anunțat a fi nu mai puțin bogat în solicitări. Oamenii de știință sovietici sînt invitați tot mai des să-și împărtășească cunoștințele celor dornici să-i asculte — iar acștia se vădese a fi din ce în ce mai numeroși.

d. f.

● In vederea reutilizării tehnice a întreprinderilor, în regiunea Moscova a fost terminată în linii mari scoaterea din producție a mașinilor, aparatelor, materialelor și produsele învechite. În primii patru ani ai septenaliului a fost pusă la punct producția a circa 6 000 de noi tipuri de produse industriale printre care 800 de tipuri de mașini, mașini-unelte și aparate.

● La 16 ianuarie 1963 de pe linia Leningrad-Moscova, cea mai veche magistrală feroviară a U.R.S.S., au fost retrase ultimele locomotive cu abur. După 110 ani de muncă pe această linie ele au cedat locul locomotivelor electrice. În felul acesta, timpul de parcurgere a distanței Leningrad-Moscova a scăzut în medie cu 30-60 de minute.

● Ritmurile de creștere a producției de beton armat situează Uniunea Sovietică înaintea celor mai dezvoltate state capitaliste. Încă din 1958 U.R.S.S. ocupa primul loc în lume în producția de beton armat. U.R.S.S. a produs atunci 19,5 mi-

lioane de metri cubi de elemente prefabricate depășind cu 5,4 milioane de metri cubi producția S.U.A., Angliei și R.F.G. luată la un loc. Astăzi, producția sovietică de elemente prefabricate depășește de aproape două ori producția S.U.A.

● Un prim rezultat al măsurilor luate de P.C.U.S. pentru a asigura dezvoltarea industriei petroliere și a gazelor a fost îmbunătățirea în scurt timp a balanței combustibilului. Îmbunătățirea structurii balanței de combustibil a permis reducerea prețului de cost al unei tone de combustibil convențional cu 30 la sută față de 1958. Economia astfel rezultată se ridică la 1,4 miliarde de ruble.

● Zilele trecute, un grup de biologi sovietici a vizitat baza experimentală „Gorki Leninski” a Institutului de genetică al Academiei de Științe a U.R.S.S. T. D. Lisenko, directorul institutului le-a arătat ferma de vite cornute mari a bazei. Aceasta are o cireadă de vaci care dau cantități sporite de lapte cu un procent mare de grăsimi. După vizitarea fermei, acad. T. D. Lisenko a

vorbit oaspeților despre activitatea științifică pe care o desfășoară colectivul de la „Gorki Leninski”.

● În cursul vizitei în U.R.S.S., delegația economică guvernamentală cubană a vizitat uzina de tractoare din Volgograd. Membrii delegației au vizitat atelierele întreprinderii, au stat de vorbă cu muncitori și ingineri, s-au interesat de noile tractoare pe șenile „D. T.-75” cu viteză sporită. Alberto Mora, conducătorul delegației, a mulțumit specialiștilor sovietici pentru comenzile livrate Cubel.

● În cursul creării bazei tehnice-materiale a comunismului se vor investi în economia națională a U.R.S.S. aproximativ 2 trilioane de ruble, cu alte cuvinte suma necesară construcției a 4.000 de mari hidrocentrale. Un procent din această sumă uriașă este egal cu costul a circa 160 de milioane de metri pătrați de suprafață locativă, adică toată suprafața locativă dată în folosință în anii 1959 și 1960.

● În 1962 venitul național al R.S.F.S.R. a sporit cu 6,5 la sută față de 1961. Populația Federației Ruse a primit din fondul social de consum 17,5 miliarde de ruble pentru învățământ, asistență medicală, prevederi sociale și altele. Suma plăților și serviciilor a crescut anul trecut cu un miliard de ruble față de 1961.

● Uniunea Sovietică acordă țărilor slab dezvoltate din Asia și Africa un important ajutor economic și tehnic. În 1963 vor fi construite în aceste țări cu sprijinul U.R.S.S. peste 180 de întreprinderi industriale și alte obiective.

● „Planul de stat pentru achiziționarea de cereale prevede pentru 1963 4 miliarde de puduri. Dar dacă vom folosi din plin rezervele existente în fiecare gospodărie vom putea obține 4.200—4.500 milioane de puduri de cereale” — se spune într-o recentă chermăre a colhoznicilor, lucrătorilor din sovhozuri și specialiștilor din Kuban adresată tuturor lucrătorilor agricoli din Uniunea Sovietică.

UN ELAN IMPETUOS

Pe marginea Comunicatului
Direcției Centrale de Statistică
a U. R. S. S.

Comunicatele Direcției Centrale de Statistică a Uniunii Sovietice asupra îndeplinirii planului de stat sînt de mult numite de sovietici: „Buletine de victorii pe frontul economic”.

Cel din acest an merită și el, din plin, această calificare.

Producția industrială globală a crescut în 1962 cu 9,5 la sută față de anul precedent. Depășirea an de an a prevederilor planului de șapte ani a făcut ca în 1962 producția industrială să fie cu 45 la sută mai mare decît în 1959, față de 39 la sută cît se prevăzuse inițial pentru 1962.

Structura Comunicatului — ordinea capitolelor, ordinea tratării problemelor — este de mulți ani tradițională. De aceea a atras în mod deosebit atenția oamenilor sovietici, dar și a comentatorilor apuseni, faptul că pentru prima dată se vorbește la capitolul industriei mai întîi de chimie și abia după aceea de ramurile metalurgie, combustibil și energie, construcția de mașini și prelucrarea metalelor care, pînă acum, erau ele primele în ordinea ramurilor industriei pomenite în Comunicat. De altfel, chimia e pe primul loc și la capitolul investiții, atît la înșirarea noilor întreprinderi intrate în funcțiune în 1962, cît și în tabelul care arată creșterea investițiilor destinate diferitelor ramuri ale industriei.

Această împrejurare marchează importanța extraordinară care se dă astăzi în Uniunea Sovietică chimiei — ramură deosebit de importantă pentru dezvoltarea atît a sectorului A, al mijloacelor de producție, cît și al sectorului B, al bunurilor de consum.

Producția industriei chimice a crescut cu 15 la sută față de 1961 și, în cadrul ei, producția unor din sectoarele cele mai moderne ale chimiei, masele plastice și rășinile sintetice, cu 17 la sută.

Tot cu 15 la sută a crescut și producția industriei constructoare de mașini și a prelucrării metalelor.

Pentru sporirea eficacității economiei sovietice este extrem de semnificativă constatarea Comunicatului că, în producția de combustibili, greutatea specifică a combustibililor celor mai economici — țițeiul și gazele — este în continuă creștere, fiind de 42 la sută în 1961 și de 46 la sută în 1962. Această evoluție a fost posibilă datorită unei creșteri mult mai rapide a producției de țiței (cu 12 la sută) și a producției de gaze (cu 24 la sută) decît a producției de cărbune.

Ca și în anii trecuți, cea mai mare parte a creșterii producției industriale a fost obținută în 1962 pe seama creșterii productivității muncii, mai mare cu 6 la sută decît în anul precedent.

Deși condițiile climaterice n-au fost favorabile într-o seamă de mari regiuni agricole ale țării, producția de cereale a fost în 1962 cea mai mare din cîte s-au înregistrat în U.R.S.S. Au crescut de asemenea la un nivel ce nu fusese atins pînă acum producția și intrările în fondul de stat la carne, lapte, ouă.

În cursul anului trecut au fost date în funcțiune circa 800 de mari întreprinderi industriale, s-au extins și s-au modernizat foarte multe din întreprinderile existente, constituindu-se astfel o bază

sigură pentru menținerea ritmului rapid de dezvoltare a întregii economii sovietice în anii viitori.

Din mulțimea de date privind creșterea bunăstării poporului sovietic cităm cîteva:

— Venitul național a crescut în 1962 cu 6 la sută;
— Vânzarea de mărfuri către populație a crescut tot cu 6 la sută;

Pe șantierul centralei electrice atomice „I. V. Kurceatov” din Beloiarsk (regiunea Sverdlovsk).

— În 1962 au fost construite în mediul urban, din fondurile statului pe bază de credite, peste 2 milioane de apartamente confortabile. În mediul rural s-au construit, pe bază de credite de stat sau din partea colhozurilor, circa 450 de mii de locuințe.

Pentru a se putea aprecia toată importanța acestor din urmă cifre, Comunicatul subliniază că în

cei șase ani scurși de la luarea Hotărîrii C. C. al P.C.U.S. și a Consiliului de Miniștri al U.R.S.S. privind dezvoltarea construcției de locuințe o treime din populația U.R.S.S., circa 75 milioane de locuitori, a primit case noi.

Neîntrerupta dezvoltare a întregii economii, rapidă dezvoltare a producției industriale sovietice, și faptul că aceasta are loc mai ales pe seama creșterii productivității muncii, creșterea continuă a nivelului de trai al oamenilor sovietici îi neliniștesc pe economiștii americani, care urmăresc cu atenție încordată desfășurarea întrecerii pașnice dintre Uniunea Sovietică și Statele Unite.

„Sîntem în situația alergătorului ce gîlîie obosit, e în pierdere de viteză și aude respirația puternică și regulată a concurentului care, cîștigînd spațiu la fiecare tur al pistei, îl ajunge din urmă”, așa a caracterizat situația un comentator american, vorbind despre întrecerea dintre cele două economii. Comunicatul se referă și el la această întrecere și consemnează faptul că în 1962 producția industrială a U.R.S.S. a reprezentat 63 la sută din producția industrială a Statelor Unite, față de 47 la sută în 1957. O cercetare mai amănunțită a datelor celor două economii arată că la cîteva din produsele hotărîtoare evoluția a fost deosebit de favorabilă în 1962 Uniunii Sovietice. Astfel, după cum se arată în Comunicat, în 1962 producția de oțel a crescut în U.R.S.S. cu 6 la sută iar în S.U.A. a scăzut cu 1,5 la sută, producția de energie electrică a crescut în U.R.S.S. cu 11 la sută iar în S.U.A. cu numai 6 la sută, producția de țiței a crescut cu 10 la sută în U.R.S.S. în timp ce în S.U.A. a scăzut cu 0,5 la sută, producția de ciment a crescut cu 11 la sută în U.R.S.S. și cu numai 2 la sută în S.U.A.

Deosebit de semnificativă este comparația referitoare la creșterea întregii producții industriale pe o perioadă mai lungă: în ultimii cinci ani producția industrială a U.R.S.S. a crescut cu 48 la sută, iar aceea a Statelor Unite cu numai 8 la sută.

„E clar. Cu fiecare an, cu fiecare tur de pistă, cum spunea comentatorul american, scade distanța dintre cele două economii, se apropie momentul cînd U.R.S.S. va cîștiga întrecerea pașnică cu cea mai puternică și bogată țară capitalistă.

De unde se vede limpede că succesele oamenilor muncii sovietici în dezvoltarea economiei lor ne privesc pe toți, au consecințe favorabile în toate părțile lumii, deoarece sporind și mai mult puterea economică, și puterea pur și simplu a Uniunii Sovietice, ele sînt o chezășie a păcii în întreaga lume.

Petru Năvodaru

Unde este aurul Băncii Reichului ?

Unde au dispărut uriașele rezerve de aur și bani ale Reichsbank-ului, ascunse în pădurile Bavariei în ajunul capitulării Germaniei hitleriste? Articolul publicistului V. Dașicev face un bilanț a ceea ce s-a putut afla pînă astăzi despre una din cele mai tenebroase afaceri de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial.

Martie 1945. Reichul hitlerist era în agonie. Berlinul era cuprins de panică. Se ardeau arhive, se ștergeau urmele crimelor sîngeroase. În cancelaria subterană a Reichului, Hitler își pregătea sinuciderea. Și tot în zilele acelea Walter Funck și Kaltenbrunner au pus la cale un plan de ascundere a rezervelor de aur și bani ale Reichsbank-ului, spre a putea finanța ulterior activitatea fascistă ilegală și a crea noi organizații revanșarde și militariste.

Au hotărît dar, ca sub paza unei puternice escorte de tancuri, să strămute tezaurul în regiunea Mittenwald, o regiune pitorească din Bavaria, celebră pentru munții ei cu masive păduroase. Feldman, șeful ocolului silvic din Mittenwald, primise dinainte ordin de a găsi un loc sigur, unde să poată fi îngropat tezaurul Reichsbank-ului.

Transportul a fost asigurat de ofițeri de încredere din Wehrmacht și trupele „SS”. Spre a nu atrage atenția, au arborat cu toții uniforme soldățești. Erau însoțiți de trei funcționari ai Băncii Reichului.

Într-o noapte de pe la mijlocul lui aprilie 1945, coloana de tancuri a ajuns la Mittenwald. Tezaurul a fost pus sub paza unui regiment de vînători de munte. O parte, compusă din 730 de lingouri de aur cîntărind circa 9 tone, 25 de lăzi cu pietre și metale prețioase și 6 saci mari cu valută, a fost ascunsă temporar la cazinoul ofițerilor. Hitleriștii nu uitaseră nici utilajul laboratoarelor secrete ale Gestapo-ului pentru fabricarea de bani falși și, între altele, 34 de matrițe pentru imprimarea de bancnote.

Dar Funk și escorta lui, principalii organizatori ai camuflării rezervelor Reichsbank-ului, n-au avut noroc. N-au mai izbutit să ajungă la Mittenwald căci, în drum spre Bavaria, au fost recunoscuți și arestați de trupele americane. În notele lui Funck, capturate de serviciul american de spionaj „CIC”, figura adresa șefului ocolului silvic Feldman. Ceea ce i-a pus, bineînțeles, pe americani pe urmele aurului.

Dar să ne întoarcem la ceea ce se întîmpla atunci în sudul Bavariei, la Mittenwald și Garmisch-Partenkirchen, unde în ultimele zile ale războiului se refugiaseră căpeteniile fasciste.

Executanții planului Funck-Kaltenbrunner fuseseră aleși dintre naziștii stabiliți sau aflați dinainte acolo. Printre ei se aflau colonelul Fritz Kurtman și frații Karl și Franz von Heinrichstein, de origine aristocratică, fii ai unui notoriu diplomat nazist, fost ambasador german în Suedia. Căpitanul Karl Heinrichstein era șeful statului major al regimentului de vînători de munte sub paza căruia fusese pus, la Mittenwald, tezaurul Reichsbank-ului.

La operația de mai sus au luat parte și Mathias Stinnes, rudă cu cunoscutul magnat industrial german; Zenta Hauser, soția unui colonel din trupele „SS” și proprietară a hotelului din Garmisch-Partenkirchen unde de obicei făceau orgii ofițerii SS-ști din împrejurimi; Günther Liebenau, ofițer SS și alte figuri, poate chiar mai importante, rămase pînă azi necunoscute.

Operația de camuflare a tezaurului Reichsbank-ului a început propriu-zis la 24 aprilie. În ziua aceea o parte din lăzi și saci a fost încărcată din nou pe tancuri și, sub o puternică pază, trimisă în satul Einsiedel. Locul unde urma să fie ascuns aurul se afla într-o pădure, nu departe de sat.

Din Einsiedel tezaurul, temporar ascuns în casa lui Mantler, căpetenia nazistă locală, a fost transportat cu caii în pădure în noaptea de 26 aprilie și îngropat acolo. Operația a fost executată de cincisprezece ofițeri SS-ști. Regiunea fusese în prealabil înconjurată de un regiment de vînători de munte. Aceste mișcări n-au putut rămîne totuși neobservate. Și de aceea americanii, care au ocupat satul după trei zile, au dat fără mare greutate de urma aurului ascuns. La 7 iunie tezaurul a fost descoperit prin intermediul detectoarelor de mine ale diviziei a 10-a de tancuri americană, dezgropat și transportat la Garmisch-Partenkirchen. Depozitul însuma cîteva sute de lingouri de aur în valoare de 10 milioane de dolari.

Dar aceasta era numai o parte a tezaurului. Naziștii izbutiseră fie să ascundă, fie să transfere restul aurului și valutei în seifurile unor bănci străine, în special elvețiene și sud-americane.

Și acum iată cîteva episoade ale acestei istorii tenebroase.

Feldman, șeful ocolului silvic, izbutise să îngroape în curtea casei lui zece lăzi cu platină, proprietate națională a Italiei. Curînd, însă, lăzile au dispărut fără urmă. Cînd Feldman a fost interogată de ofițeri din „CIC” a răspuns invariabil că, imediat după ocuparea Mittenwald-ului de către trupele

americane, el predase valorile unui grup de ofițeri din armata S.U.A. care percheziționaseră casele și, drept dovadă, a exhibat o chitanță pe care o primise în schimb Bineînțeles, chitanța era falsă.

Apoi în iunie 1945, tot la Garmisch s-a mai petrecut și o altă întîmplare misterioasă. Un telefon primit din partea poliției germane din orașul Starnberg l-a înștiințat pe maiorul Martin Borg, guvernatorul militar american, că într-un iaz de acolo fusese găsit un cadavru necunoscut, cu un glonte în cap. Ofițerul american plecat la fața locului a găsit asupra victimei o chitanță eliberată de biroul de bagaje al gării Garmisch-Partenkirchen. În schimb chitanței predate la gară a primit o ladă enormă, cu o greutate de o tonă. Cînd a deschis-o, ofițerul american a găsit-o tixită cu lingouri de aur.

Berlinul în primăvara lui 1945...

El a predat lada și conținutul ei maiorului Borg. Dar aurul n-a intrat în posesia autorităților americane.

Această istorie este atât de incîlcită încît deocamdată e greu de stabilit unde se sfîrșesc firele secrete ale Abwehrului* și unde încep tentaculele „CIC” și acțiunile criminale ale lumii interlope. În orice caz, un lucru e limpede: aproape întreaga administrație americană de la Garmisch-Partenkirchen a fost mituită de naziști. Lucru care nu prezenta nici o dificultate de altfel, dacă ținem seama de patima americanilor pentru vițelul de aur. Germanii știau că mulți reprezentanți ai autorităților americane, profitînd de funcțiile pe care le aveau, se ocupau cu tot soiul de „racket”-uri. Cel mai răspîndit gen de „racket” printre ofițerii „CIC” era pe atunci confiscarea pietrelor prețioase, aparatelor de fotografiat, ceasurilor, blănurilor și altor obiecte de valoare în schimbul unor simple chitanțe

De multe ori chitanțele erau semnate de... George Washington. Căci, vezi bine, învingătorii își îngăduie orice...

Și naziștii au izbutit fără nici o greutate să-l prindă în mrejele aurului pe căpitanul R. Mackenzie, capul administrației americane din Garmisch-Partenkirchen. Datorită lui, naziștii au putut ascunde enorme sume de bani pentru activitatea lor ilegală.

La 24 august 1945, la vila fraților Heinrichstein a fost semnat un act fictiv de transferare către un „reprezentat” al autorităților americane — mai exact unui oarecare „căpitan Hartman” — a unor fonduri valutare naziste de către banda Kurtman. Cu acest prilej a fost întocmit un document care „dovedea” că frații Heinrichstein au predat armatei S.U.A. 404.840 de dolari și 405 lire sterline.

A doua zi Kurtman a dispărut. O dată cu el a fugit și Hartman, care nu era decît căpitanul american R. Mackenzie. La sfîrșitul lui 1946 au fost urmați de Liebenau. Curînd și-au făcut cu totuși apariția în America de Sud.

În Germania mai rămăseseră, însă, valori importante, de care s-au ocupat tot frații Heinrichstein. Americanii n-au pus nici o piedică în activitatea lor. Franz Heinrichstein a putut cutreiera toată Bavaria cu mașina lui sub pavilion și pașaport suedez, împărțind cadouri în dreapta și în stînga. Și, bineînțeles, în primul rînd ofițerilor americani. Uneori dădea ca „suvenir” chiar automobile.

Părea să aibă la dispoziție sume inepuizabile. Încît nu e de mirare că și-a făcut multe cunoștințe printre ofițerii americani. Noii „prieteni” l-au ajutat să se angajeze ca foto-reporter la un ziar al armatei S.U.A. Acum, Franz Heinrichstein călătorea cu un „jeep” american. Toate drumurile îi erau deschise.

Vila Heinrichstein era vizitată de mulți americani. Prin intermediul Zentei Hauser, Heinrichsteinii aveau legături cu bursa neagră și făceau tot soiul de operații valutare. (La 27 decembrie 1947, Zenta Hauser a fost găsită moartă în prăvălia ei. Asasinii furaseră un colier în valoare de 200.000 de dolari. După cum s-a aflat mai tîrziu, Zenta Hauser lucrase în același timp pentru naziști și pentru serviciul de spionaj american. Ancheta a fost încredințată ofițerului de poliție german, Brunner. Dar americanii au preluat cazul. Și curînd Brunner a fost găsit asasinat în împrejurări misterioase. Iar americanii au mușamalizat toată afacerea.)

Franz Heinrichstein era prieten la toartă cu maiorul M. Borg, guvernatorul militar din Garmisch-Partenkirchen. Plecau des împreună, cu un „Mercedes” mare, în Elveția. În oraș circulau tot felul de zvonuri despre aceste călătorii. Era suspect faptul că Heinrichstein și Borg plecau la drum cu mașina încărcată și se întorceau cu ea goală. Cît aur și cîtă valută au izbutit să transfere peste graniță nu se știe însă.

Călătoriile lor au durat pînă la începutul lui 1947 cînd Franz Heinrichstein a fost arestat pentru că nu avea actele în regulă.

După trei săptămîni a fost adus în fața unui tribunal american. Și, minune, a fost achitat, eliberat și... a putut fugi în Elveția. Mai tîrziu s-a stabilit la Buenos-Aires unde, cu o sumă frumuseală, a cumpărat o companie cinematografică. O dată cu Franz Heinrichstein a dispărut fără urmă din Garmisch și Martin Borg...

În felul acesta s-au scurs peste graniță mari valori ale Reichsbank-ului și fonduri ale Abwehrului. Autoritățile americane au privit cu îngăduință aceste mașinațiuni și numai după dispariția lui Borg au început să facă cercetări de ochii lumii. Rezultatele anchetei n-au fost niciodată publicate ci trecute pe lista cazurilor strict secrete, în care mai figurează și astăzi.

Dar nu încapă îndoială că cu timpul vor fi elucidate toate împrejurările dispariției tezaurului Băncii de stat a Germaniei fasciste.

V. Dașicev

* Serviciul de contraspionaj al armatei hitleriste.

Noul model de turism „ZIL-111G”. Mașina are o viteză maximă de 170 km. pe oră

SICĂ ALEXANDRESCU:

Artist al poporului

Un ianuarie memorabil la M.H.A.T.

În seara zilei de 15 ianuarie m-am regăsit cu vechiul meu prieten Radu Beljan în vagonul direct care lea Bucureștii noștri de capitala U.R.S.S. Porneam amândoi spre Moscova să aducem respectuosul omagiu al oamenilor de teatru români la comemorarea centenarului celui mai de seamă gânditor al teatrului, celui care a dat un nou impuls vieții teatrale mondiale deschizând drumuri nobile și nebătute încă artei scenice: Konstantin Sergheevici Stanislavski.

Numele lui Stanislavski a fost cunoscut regizorilor români cu mult înainte de 1944, anul eliberării țării noastre, de când am început să ne împărtășim, însă, din plin de preceptele sale.

Marele nostru înaintaș, regizorul Paul Gusty, unul din ctitorii teatrului românesc, a fost profund interesat de cercetările, de gândirea ilustrului om de teatru rus, încă din cei dintii ani ai secolului nostru. Acum o jumătate de veac, Paul Gusty cerea în scris lui Konstantin Sergheevici sfaturi și ajutor în munca sa la punerea în scenă a pieselor rusești. Iar mai târziu, în primele decenii ale secolului, când modelele perisabile ale experimentelor formaliste începuseră să pătrundă și pe scenele noastre — Paul Gusty, el însuși un regizor realist veșnic în căutarea unor căi care să exprime realitatea în tot ce are ea mai esențial, a găsit în opera lui Stanislavski un sprijin de nădejde. Mi-aduc aminte că tot în acea vreme, în anii de început ai carierei mele, într-o scrisoare trimisă din Berlin revistei „Viața Românească”, actualul academician, pe atunci un tânăr filozof, Mihail Ralea, releva

arbitrar împletite cu propria noastră experiență; și a doua, cea actuală, când am înțeles profund și organic — credem noi — experiența lui, care refuză și respinge de fapt orice scolastică și orice legiferare prestabilită.

Frământând aceste gânduri am sosit la Moscova, unde calda prietenie sovietică ne-a înconjurat de cum am pus piciorul pe peronul gării Kursk. După numai câteva ore străbăteam valul de oameni care asalta fără speranță treptele Teatrului de Artă, pe un ger de minus 30 de grade, așteptând să se-ntimple minunea: găsirea unui „bilet în plus”. Iată-ne în sala venerabilă a M.H.A.T.-ului, leagănul activității celui ce a fost neobositul teoretician și luptător permanent în slujba

va, care arată între altele că Uniunea Sovietică e mândră că Stanislavski s-a născut pe pământul ei. Ekaterina Furțeva anunță că s-a primit din Londra o propunere pentru întemeierea unui Institut internațional de teatru care să poarte numele lui Stanislavski. Vorbește apoi Kuzmin, muncitor de la uzina „Krasnii Proletarii”, deputat în Sovietul Suprem. Kuzmin spune: „Noi, muncitorii, ne mândrim cu frunțașii în muncă, iar voi, cu frunțașii în artă. Printre ei, cel dintii a fost Stanislavski”.

Basul Ivan Petrov, artist de faimă mondială, aduce un omagiu al teatrelor muzicale. Actorul Horava, faimos interpret al lui Othello, luând cuvântul în numele teatrelor din republicile unionale declară: „Stanislavski nu e numai al M.H.A.T.-ului, îl revendicăm pentru toate teatrele din regiuni”. Invitat să iau cuvântul în numele oamenilor de teatru din țările de democrație populară, arăt că prezența lui Stanislavski înseamnă una din măturile cele mai valoroase ale artei adevărate, în luptă cu pseudo-arta. Urmează Lee Strassberg, directorul lui Actor's Studio din New York, după care ia cuvântul Vsevolod Ivanov, autorul „Trenului blindat”. „Mă uit la acest teatru, spune Ivanov, cum se uită copilul la părintele său. Și nu sînt singurul scriitor de teatru în această postură de recunoștință”. Seria cuvintărilor este încheiată de artistul poporului Eršov. Apoi Kedrov arată un voluminos teanc de telegrame sosite din toate colțurile pământului pe adresa M.H.A.T.-ului, a Comitetului de organizare a centenarului sau direct copiilor lui Stanislavski, aflați în prezidiu. Un moșneag și o bătrnică se ridică în picioare, toți de emoție. Li întâmpină o furtună de aclamații. Aplauzele nu încetează; se ridică fundalul ca să descopere un imens portret al lui Stanislavski, ceea ce întetește și mai mult manifestarea entuziastă a asistenței. Sub imaginea lui Konstantin Sergheevici este instalată Orchestra de stat a U.R.S.S., înconjurată de un parter de flori, o adevărată grădină.

În emoția tăcută care s-a așternut în întreaga sală, orchestra, sub bagheta artistului poporului Semionov, execută Uvertura festivă de Glinka. Peste 20 de minute, ne luăm locurile în sală spre a asista la un program artistic de o rară măreție, consacrat lui Stanislavski.

frumosului: Konstantin Sergheevici Stanislavski.

Emoția se simte parcă și în ziduri. De la cel mai unil slujbaş al teatrului, care te ajută să te dezbraci, pînă la emulii lui Stanislavski, astăzi bătrini încărcăți de ani și de glorie — Toporkov, Kedrov, Zavadski — toți sînt gazde, toți sînt stăpîniți de o emoțivitate contagioasă.

Sala e plină. Unde te uiți numai chipuri cunoscute, figuri ilustre: artiști, oameni de teatru, autori dramatici, scriitori, ziariști. Pe scenă, prezidiul — câteva sute de oameni așezați într-un amfiteatru improvizat: toți membrii de azi ai M.H.A.T.-ului, cei ce au lucrat la M.H.A.T. pe timpul lui Stanislavski dar fac parte azi din alte colective teatrale — ca de pildă Ghiățintova — reprezentanți ai teatrelor din republicile unionale, delegații străini, ministrul Culturii al U.R.S.S., Ekaterina Furțeva.

Delegații romîni i s-a rezervat loc în rîndul întâi. Toți avem insigna festivă cu chipul lui Stanislavski. Ședința e deschisă de venerabilul artist al poporului, Kedrov, președintele consiliului regizorilor de la M.H.A.T., care evocă în cuvinte mișcătoare marea figură a lui Konstantin Sergheevici

Urmează la cuvînt tovarășa Furțeva

Studiu sovietic despre Caragiale

Cercetările de istorie a literaturii romine se intensifică în ultima vreme în Uniunea Sovietică. Drept dovadă am putea cita cele două monografii închinată lui Mihail Sadoveanu, scrise de I. Kojevnikov și I. Sahoniai, articolele de reconsiderare a clasicilor romini care apar în reviste ca Voprosi literaturi și Izvestia Akademii Nauk, prefetele ce însoțesc liferitele traduceri din literatura romină. La cele publicate pînă acum, către sfîrșitul anului 1962 s-a adăugat o monografie închinată lui I. L. Caragiale, semnată de L. Cezza, „Tvorcestvo Karadjale”. Expresie a interesului manifestat de opinia publică sovietică față de opera marelui nostru satiric, cunoscut în U.R.S.S. și prin repetatele tîlmăcirii din scrierile sale și prin punerile în scenă ale pieselor sale, această monografie evident legată și de aniversarea a 50 de ani de la moartea lui I. L. Caragiale, este o primă încercare de a da cititorului de limba rusă o imagine sintetică despre drumul vieții și creației scriitorului romin. Autorul a conceput un plan bine încheiat, armonios construit pentru această prezentare a personalității scriitorului nostru. Pe baza unei documentări meritorie toată lauda, a unei înțelegeri juste a fenomenelor politico-sociale a vieții literare, a luptei de idei a vremii, autorul izbuște să dea o imagine pregnantă pe fundalul căreia se profilează activitatea de dramaturg și prozator a lui I. L. Caragiale. Capitolul „Drumul scriitorului” îmbină armonios biografia scriitorului cu evidențierea anumitor momente din creația lui, urmărind evoluția artistică a personalității lui Caragiale, relațiile lui cu scriitorii vremii etc. Cercetătorul nu se lasă tentat de amănuntul biografic, dar nici nu-l sacrifică, ajungînd la un echilibru necesar pentru înțelegerea personalității umane și literare a lui I. L. Caragiale. Ceea ce-l atrage în primul rînd este biografia spirituală, evoluția ideologică a scriitorului, pe care reușește s-o cuprindă și s-o infățișeze cu multă exactitate, accentuînd asupra dramei marelui satiric urmărit și persecutat de oficialitatea burgheză. Un real interes stîrnește capitolul: Critica și istoriografia literară despre creația lui Caragiale în care, pe baza unei cunoașteri temeinice a surselor, autorul analizează atitudinea pe care diverși istorici și critici literari au avut-o față de opera marelui satiric, începînd cu Gherea și Maiorescu și mergînd pînă în zilele noastre. Partea cea mai interesantă și de rezistență a acestui capitol este analiza luptei de idei ce s-a desfășurat în țara noastră în jurul creației lui Caragiale între reprezentanții „artei cu tendință” (Gherea) și ai „artei pentru artă” (Maiorescu, Lovinescu etc.). Autorul relevă, pe bună dreptate, aportul adus la înțelegerea creației scriitorului de cercetătorii noștri de după 23 August 1944 înarmați cu metoda de investigație marxist-leninistă. Capitolele trei și patru — cele mai ample — au ca obiect analiza propriu-zisă a creației lui Caragiale pe genuri: teatru, proză (schite, nuvele, publicistică). De remarcat cu o mențiune favorabilă faptul că cercetătorul este mereu preocupat de marca legăturii intime dintre operele lui Caragiale și problemele sociale ale epocii, de a pune în evidență caracterul politic și social al satirei lui, de a reliefa vigoarea satirei și valoarea de generalizare a tipurilor zugrăvite.

Pentru a da un tablou cât mai complet și mai complex al creației scriitorului romin și a reliefa multilateral personalitatea sa, autorul își încheie monografia cu o privire asupra Concepțiilor estetice ale lui I. L. Caragiale și un capitol intitulat: Caragiale și actualitatea.

Fundată pe o cunoaștere serioasă a surselor, pe o comentare inteligentă și judicioasă a textului, pe o interpretare justă și uneori chiar originală (considerațiile asupra piesei O noapte furtunoasă) monografia aduce o contribuție ce merită a fi reținută și pe linia cercetării afinităților dintre opera lui I. L. Caragiale și literatura rusă. Autorul ei încearcă unele paralele între comediile scriitorului romin și cele ale lui Gogol, între drama Năpasta și Puterea întunericului, între schițe și scrieri similare ale lui Cehov. Cercetătorul n-a putut aduce întotdeauna în sprijinul său dovezi evidente de istorie literară; el a mers cel mai adesea pe linia paralelelor tipologice, a unor apropieri de subiecte, situații, motive, adică, în ultimă instanță, pe linia depistării unor fenomene literare înrudite pe baza unor similitudini de procese istorice în viața Rusiei și a Romîniei de atunci. Poate că pe alocuri autorul s-a lăsat chiar prea mult atras de asemenea comparații, care se succed uneori cu prea multă insistență, dar în ansamblul ei monografia este interesantă, bine construită, agreabilă la lectură și oferă o imagine justă și completă asupra creației marelui nostru scriitor.

Tatiana Nicolescu

meridiane
sovietice

culturii noastre evenimentul epocal pe care-l constituia Stanislavski și teatrul său.

Un alt regizor român — unul dintre cei mai înzeștrați, din nefericire azi dispărut — Soare Z. Soare, sublinia în jurul anilor 1925 importanța lui Stanislavski și a cercetărilor sale pentru întreaga desfășurare și dezvoltare a teatrului mondial.

Iar cînd pe una din scenele bucureștene am montat în anul 1938 capodopera lui Gorki „Azilul de noapte”, ne mîndream că punem pe afiș numele lui Stanislavski și că anunțăm că spectacolul era realizat după modelul faimoasei montări a acestuia la M.H.A.T.

Aceste legături ale teatrului nostru cu sursa de înaltă cugetare, de profundă analiză a fenomenului teatral care este Teatrul de Artă al lui Stanislavski, nu le putem totuși socoti decît ca mărturie ale unor dorinți neîmplinite.

Abia în anii puterii populare ne-am putut adăpa din plin la izvoarele inepuizabile ale căutărilor sale novatoare. Aș putea să deosebesc în această vreme două perioade, net distincte, Una de început, cînd aplicarea așa-zisului „sistem” Stanislavski se făcea după legi mecanice, după canoane insuficient înțelese și

viata

într-un

meteorit

Cunoștințele noastre despre viața extra-terestră sînt încă sărace. Așa încît extraordinara întîmpiere pe care ne propunem s-o relatăm aici, o întîlnire cu locuitorii vii ai unor alte planete, este cu atît mai neașteptată...

Enigma cerii minerale

„Meteoritul a intrat în contact cu Pămîntul la 12 februarie 1947, pătrunzînd în straturile superioare ale atmosferei cu o viteză de aproximativ 15 kilometri pe secundă. Rezistența opusă de aer a fost atît de puternică încît meteoritul s-a sfărîmat în mii de bucăți și o grindină de așchii metalice s-a năpustit asupra versantului vestic al lanțului muntos Sihote Alin (Extremul Orient sovietic).

Aflînd de catastrofă, Comitetul pentru meteoriți de pe lîngă Academia de Științe a U.R.S.S. a trimis la fața locului o expediție. O dată sosită, expediția a descoperit peste o sută de cratere și mii de schije foarte asemănătoare, prin caracteristicile lor, cu meteoriții feroși. Cu toate că ploaia meteoritică a căzut asupra contraforturilor vestice ale lanțului Sihote Alin, ea are o strînsă legătură cu peninsula Celeken, de pe țărmul răsăritean al Mării Caspice.

Într-adevăr, la Celeken se află un foarte bogat zăcămint de ozocherită, mineral rar, numit în mod obișnuit „ceară minerală”. Medicina recunoaște de multă vreme ozocherita ca un medicament eficient în tratarea multor boli. Dar care-i originea proprietăților ei curative, care-i „mecanismul” binefăcătoarei influențe pe care „ceara minerală” o exercită asupra țesuturilor organismului uman nimeni n-o poate spune.

Recent, savanții turkmeni T. Bairiev și S. Mamedov au făcut o descoperire importantă. Au observat anume că ozocherita cuprinde un număr uriaș de bacterii, pe care savanții le-au numit bacilii ozocheritei. Într-un gram de ozocherită există pînă la 50.000 de creaturi minuscule!

Bacilii ozocheritei au o însușire remarcabilă: suportă cu ușurință temperaturi înalte, mortale pentru toate celelalte micro-organisme cunoscute. Ceara minerală este extrasă de la adîncimi mari, între 300 și 800 de metri unde, uneori, temperatura depășește 150 de grade centigrade. Cu toate acestea, bacilii ozocheritei extrași din această „zonă a morții” își păstrează neatînsse proprietățile vitale și curative. Acesta-i și motivul pentru care Bairiev și Mamedov au calificat bacteriile ozocheritei descoperite de ei drept „termofile”, cu alte cuvinte iubitoare de căldură.

Toate acestea, veți spune, au, desigur, o importanță practică, dar nici o legătură cu începutul relatării noastre. Și totuși, gîndirea creatoare l-a dus pe savanți de pe țărmul medicinei la o descoperire și mai importantă: descoperirea vieții în Cosmos!

„Bacilii meteoritici” termofili

A trecut mai bine de un secol de cînd, în 1857, celebrul chimist Wöhler a reușit să extragă, din meteoriți o mică cantitate de materie organică asemănătoare cu ozocherita. De atunci au mai avut loc și alte asemenea experiențe și toate au fost încununate de succes.

Celor doi savanți turkmeni le-a trecut prin mînte o idee îndrăzneală: nu cumva ozocherita găsită în meteoriți este produsul activității vi-

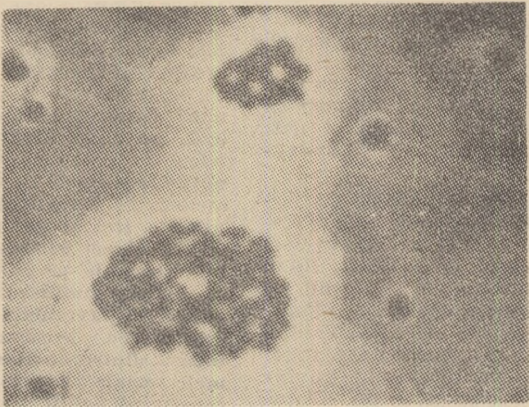
tale a unor locuitori microscopici ai Cosmosului?

„Și iată, pe masa de laborator, una din sfărîmăturile meteoritului căzut în Sihote Alin. O bucăciță de fier amintind, pe dinafară, o schijă de obuz. Ce mistere ale vieții extra-terestre o fi ascunzînd?

Pentru garantarea unei sterilizări totale în cursul experienței, fragmentul de meteorit a fost introdus într-o autoclavă și încălzit pînă la o temperatură de 150°. La această temperatură, de nesuportat pentru organismele vii, obișnuite, fragmentul a fost menținut timp de o oră, sub o presiune cuprinsă între 6 și 8 atmosfere. Apoi, continuînd să păstreze cele mai riguroase condiții de sterilizare, savanții au îndepărtat întreg stratul superficial al meteoritului, care intrase în contact direct cu Pămîntul.

Un fierăstrău chirurgical sterilizat a desăvîrșit opera, transformînd bucata rămasă într-o masă pulverulentă, după care pudra rezultată a fost din nou sterilizată în condițiile descrise mai sus. Un bulion de carne, destinat să hrănească oaspeții veniți din Cosmos a fost supus unei sterilizări identice.

Și iată și etapa decisivă a experienței: pudra meteoritică a fost turnată în bulion, iar amestecul obținut

„Bacilii meteoritici”, locuitori ai Cosmosului

plasat într-un termostat menținut la temperatura de 37°.

Au trecut multe ore. A doua zi a apărut o micro-peliculă abia vizibilă. Într-o picătură de bulion prelevat puteau fi văzuți microbi mobili, necunoscutele viețuitoare ale Cosmosului!

Îndrăzneala ipoteză a savanților sovietici fusese astfel confirmată în mod strălucit: pentru prima oară fusese izolată într-un meteorit o cultură de materie vie, reprezentanți vii ai lumii ce populează Cosmosul.

Primele minute de bucurie, de bucurie de nedescris pe care numai savanții o pot pe deplin simți, au fost urmate apoi de alte lungi experiențe.

„Semănau atît de mult cu bacilii ozocheritei, într-atît erau de asemănători, încît au fost botezați „bacilii meteoritici”. Iar adjectivul „termofili” li se potrivea și el de minune. În cursul următoarelor experiențe, necunoscuții cosmici au fost supuși, timp de o oră la o temperatură de 180°. Ei bine, chiar și după această baie ultra-fierbinte, bacilii au continuat să se simtă perfect de bine!

„Bacilii meteoritici” secretă o substanță grasă, de un alb mat și o strălucire deosebită. Micro-coloniile „bacilului meteoritic” formează ceea ce se numește fire generative, ușor de văzut la microscop. Aceste fire constituie, în deplinătatea accepției

cuvîntului, dovada existenței unor ființe vii în meteorit.

De unde provin?

La căderea meteoritului din Sihote au asistat atîția martori încît determinarea orbitei oaspetelui ceresc n-a fost de fel dificilă. Locul de baștină al meteoritului a fost briul de asteroizi, planete minuscule, care se rotesc în mare număr în jurul Soarelui, îndeosebi între orbitele lui Marte și Jupiter.

Descoperirea n-a constituit o surpriză pentru astronomi, căci de multă vreme se stabilise că între meteoriți și asteroizi nu sînt diferențe mari. De obicei sînt numiți meteoriți asteroizii care datorită alungirii orbitelor lor eliptice întîlnesc în calea lor Pămîntul și cad pe suprafața acestuia. În această categorie intră cele mai mici dintre micile planete. În ce privește asteroizii mari, aceștia se rotesc în jurul Soarelui pe orbite aproape circulare. Roiul pe care-l alcătuiesc a fost numit „briul de asteroizi”. Cea mai mare dintre aceste planete pitice, Ceres, are un diametru de aproximativ 770 de kilometri.

Observațiile făcute arată că toți asteroizii, fără excepție, au o formă neregulată. E incontestabil că ei sînt sfărîmăturile unei mari planete care, odinioară, se rotea în jurul Soarelui între orbitele lui Marte și Jupiter. Tinînd seama de datele existente, Faeton — așa au botezat astronomii planeta sfărîmată — avea o masă egală cu aceea a lui Marte, ba chiar comparabilă cu aceea a Pămîntului.

În urmă cu zeci sau chiar sute de milioane de ani o catastrofă de neînțeles a distrus planeta. Faeton s-a sfărîmat și rămășițele ei, care au continuat să se fragmenteze din cauza nenumăratelor ciocniri au alcătuit, în cele din urmă, actualul „briul de asteroizi”.

Meteoritul din Sihote Alin este un fragment din Faeton. Locuitorii planetei moarte, „bacilii meteoritici”, au ajuns pe Pămînt odată cu meteoritul, aducînd cu ei un lucru extrem de important: prima mărturie experimentală directă despre existența vieții dincolo de limitele terestre.

Totul e limpede?

Nu, încă nu totul. Importanța descoperire a savanților turkmeni nu e decît începutul studierii experimentale a vieții extra-terestre. Experiențele lui Bairiev și Mamedov au avut ecou și experiențe asemănătoare sînt acum efectuate atît în Uniunea Sovietică cît și în alte țări.

Un lucru e însă de pe acum cert. În meteoriți sînt găsite, din ce în ce mai des, urme de viață, rămășițe ale vieții organice de pe planeta Faeton. Astăzi nu mai poate încăpea nici o îndoială că această planetă a existat, deși o parte din meteoriți au altă origine.

Care-i cauza distrugerii acestei planete? Ce grad de dezvoltare a avut viața pe Faeton? A fost oare Faeton locuită și într-o bună zi, vom putea găsi în meteoriții căzuți pe Pămînt urmele unei civilizații de mult dispărute? — iată cîteva întrebări la care știința modernă va trebui neapărat să răspundă. Viața extra-terestră poate fi studiată încă înainte de primele expediții ale omului pe alte planete. Descoperirea unor locuitori vii ai Cosmosului nu lasă nici o îndoială în această privință.

F. Zighel

Necuprinsele întinderi ale

Cît trăiesc stelele?

- De ce luminează stelele?
- De ce natură este energia solară?
- Cîți ani va mai trăi Soarele?

Ce va afla „Marte-1”

la întâlnirea cu „planeta roșie”?

Fantezie pentru cinci luni

De la K. Tjolkovski, H. G. Wells, Al. Tolstoi și pînă în zilele noastre, scriitorii de anticipație au scris adesea despre călătorii întreprinse spre misterioasa „planetă roșie”, numită de astronomii babilonienți Nergal, iar de noi Marte.

Și iată că realitatea a ajuns din urmă fantezia. De mai multe luni stația automată interplanetară „Marte-1” zboară prin spațiile cosmice. Pînă acum ea a și parcurs în jurul Soarelui 230 de milioane de kilometri, depășindu-se de Pămînt cu peste 50.000.000 km. În iunie 1963, cînd va trece la o distanță de numai 193.000 de km de Marte, stația ne va transmite informații de primă importanță pentru cunoașterea planetei. Toate anticipațiile științifice legate de acest subiect vor trece și ele un examen hotărîtor. Așa dar, sîntem îndreptății să spunem că fanteziile noastre „îmbătrînesc” văzînd cu ochii. În cazul „planetei roșii”, de pildă, închipuirea mai poate zburda doar patru-cinci luni.

Închipuirea face punctul

Din 1957, cînd a început era cosmică, astronautica a pornit pe o cale revoluționară. E firesc deci ca și fantezia să facă punctul, cum zic navigatorii, cu alte cuvînte să stabilească locul precis în care se află în raport cu realitatea.

Care sînt prin urmare datele furnizate de știință cu privire la Marte?

Diametrul acestei planete e de două ori mai mic decît al globului pămîntesc, iar la suprafața ei gravitația reprezintă numai 2/5 din cea terestră. De aici decurge în mod cert că un cosmonaut în greutate de 75 kg, chiar dacă ar purta un costum cosmic de 25 kg, tot ar cîntări pe Marte mai puțin decît propria-i greutate, adică 40 kg. O asemenea „degravifiere” va ușura desigur munca.

Există însă o seamă de trăsături mai puțin plăcute ale naturii marșiene. Astfel, presiunea atmosferică e infimă, cam ca la altitudinea terestră de 17—18 km. Pe de altă parte, fiind de 1,5 ori mai depărtat de Soare decît Pămîntul, Marte capătă mai puțin de jumătate din rația de lumină și căldură pe care o primim noi. Aceste împrejurări îl vor obliga pe viitorii vizitatori să nu-și poată scoate costumul cosmic. Dacă ne gîndim, însă, că și pe Pămînt, exploratorii Antarctidei, călătorii Pamirului sau ai Himalaiei și aviatorii de mare înălțime muncesc în condiții nu mult deosebite, vom fi mai puțin îngrijorați de soarta vitejilor care vor studia la fața locului areografia. În schimb, clima vitregă ridică un

mare semn de întrebare în legătură cu existența vieții pe Marte.

Cercetînd „mările” marșiene G. Tihov a descoperit astrobiologia

Mai înții, însă, cum e relieful marșian? Datorită numeroaselor studii făcute de savanții sovietici G. Tihov, E. Krihov, N. Barabașov și N. Sitinskaia astăzi se știe precis că roșieticele „continente” sînt de fapt întinse pustii. Mai mult încă, astronomul francez A. Dollfus și confratele său sovietic V. Șaronov, cercetînd cu metode diferite, au stabilit că principalul mineral din aceste deșerturi este li-monitul.

Există, însă, pe Marte și zone verzi, albastrii și uneori cenușii sau brune, iar polii sînt pătați cu alb. Ei bine, s-a constatat că primăvara pătura de gheață polară (subțire doar de cîțiva centimetri) se topește în ciuda puținei călduri venite de la Soare. Regiunile învecinate prind să se coloreze iar canalele se conturează mai net. Așa-numitele „mări” marșiene n-ar fi deci decît zone acoperite de vegetație. Această ipoteză trebuia dovedită.

În acest scop, savantul sovietic G. Tihov a comparat puterea de reflexie a „mărilor” marșiene și a plantelor terestre. Dezamăgire! „Mările” planetei învecinate, spre deosebire de flora pămîntescă, nu reflectau radiațiile infraroșii. În plus, în spectrul acestor „mări” nu s-a găsit nici banda de absorbție a clorofilei, substanța verde indispensabilă vegetației autotrofe (care își fabrică hrana cu ajutorul luminii solare).

Tihov nu s-a speriat de acest eșec. A efectuat noi migăloase și îndelungate studii, din a căror acumulare s-a născut una dintre cele mai pasionante științe moderne: astrobiologia.

Și totuși există...

„Lupta” lui Tihov cu clorofila vegetației marșiene a și intrat în analele epopeilor științei. Bazat pe „comportarea” planetelor terestre, genialul savant a găsit explicația eșecului pomenit.

Nu sînt întrebări simple. Multă vreme, știința n-a putut descoperi cauzele radiației Soarelui și stelelor. Și abia în ultimele decenii a putut fi dat, mulțumită noilor descoperiri ale fizicii atomice, un răspuns și la această întrebare.

Studierea în laborator a celor mai mici particule ale nucleelor atomice ne-a ajutat să aflăm răspuns la întrebarea: care-i cauza radiației Soarelui și stelelor?

În nucleele atomice este concentrată o energie uriașă care ar putea fi eliberată dacă ele ar suferi unele transformări. Fizicienii au și învățat să transforme nucleele atomilor, să transforme un element chimic într-altul, obligîndu-l în felul acesta să degaje energie atomică.

Condițiile care domnesc în adîncurile Soarelui și ale stelelor nu seamănă cu acelea pe care le putem realiza în laboratoarele de fizică. În zonele centrale ale Soarelui și ale majorității stelelor temperatura atinge 15-20 milioane de grade, iar presiunea întrece de milioane de ori presiunea aerului de la suprafața pămîntului. Iată de ce gazul stelar se deosebește de gazele obișnuite cunoscute de noi. Dar și gazul stelar se compune din aceleași particule infinitesimale — nucleee atomice și electroni — ca și corpurile de pe Pămînt. Legile fizicii sînt similare pe Terra ca și în alte corpuri din Univers. De aceea, studiînd în laboratoare caracteristicile materiei putem înțelege și fenomenele care se petrec în adîncurile stelelor.

Uriașa temperatură din zonele centrale ale stelelor dovedește că parti-

culele infinitesimale de gaz stelar se mișcă cu o viteză foarte mare. Și întrucît presiunea, și deci și densitatea gazului au, de asemenea, valori importante, ciocnirile dintre particule sînt inevitabile. Ciocnindu-se, particulele se interacționează provocînd transformări complexe ale nucleelor atomice, așa numitele reacții nucleare. Datorită acestor reacții, hidrogenul din adîncul Soarelui și stelelor se transformă într-un alt element, în heliu. Acest proces degajă energia atomică — sursa de radiație a stelelor.

Studiul minuțios al reacțiilor nucleare realizate pe cale artificială în laboratoarele de fizică ne-a ajutat să stabilim că procesul de degajare a energiei atomice din adîncurile Soarelui și stelelor este destul de complicat. Cele patru nuclee atomice ale hidrogenului nu se unesc pur și simplu într-un nucleu de heliu. Această transformare cunoaște o serie de reacții intermediare, în care rolul de accelerator al procesului este jucat de nucleee atomice ale carbonului și azotului.

Dar nu numai în zonele centrale ale Soarelui și stelelor se petrec transformări nucleare. După cum arată studiul suprafeței Soarelui, și în straturile exterioare ale acestuia apar zone instabile în care periodic se petrec fenomene de degajare a energiei, fenomene care se datoresc, probabil, unor procese nucleare neobișnuite. Aceste zone sînt de obicei unite cu cîmpurile magnetice ale petelor solare și cu alte zone active ale suprafeței Soarelui.

Astăzi, se studiază mult interacțiunea dintre aceste fenomene și creșterea intensității razelor cosmice,

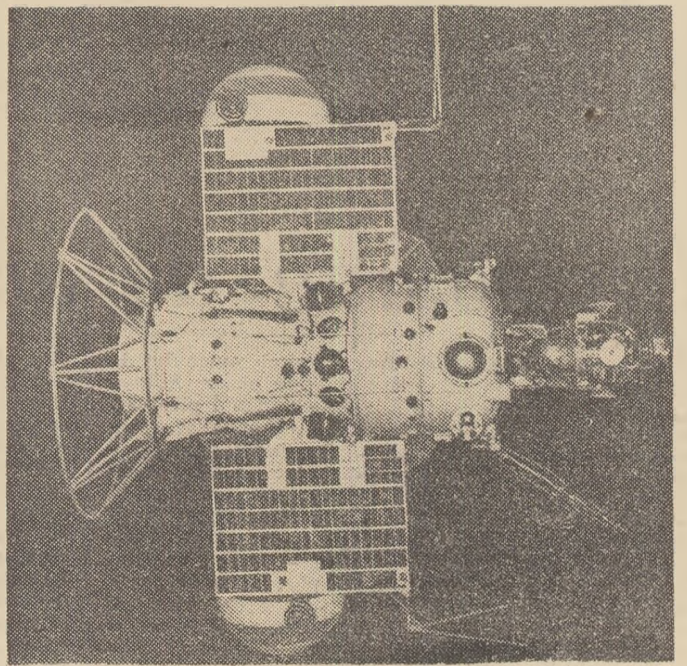
dintre exploziile din cromosferă și radiația ultravioletă a Soarelui. Observațiile făcute de pe Pămînt și de pe rachete și sateliți artificiali (deci, în afara atmosferei), au menirea să ne ajute a explica cauzele proceselor nucleare din zonele instabile ale atmosferei solare, precum și legătura lor cu fenomenele din adîncurile astrului nostru. Trebuie să subliniem că fenomene similare au fost descoperite și în atmosfera altor stele.

Așadar, Soarele nostru, ca și celelalte multe stele, este un uriaș „laborator atomic” în care, în fiecare secundă, se petrece transformarea hidrogenului în heliu și degajarea unor uriașe cantități de energie atomică. În cursul acestui proces hidrogenul „arde”, transformîndu-se într-un fel de „cenușă” care este tocmai heliul.

Dar s-ar putea pune întrebarea: dacă Soarele luminează datorită transformării hidrogenului în heliu, înseamnă că va veni o vreme cînd rezerva de hidrogen din Soare se va epuiza? Sau, cu alte cuvînte, cît timp îi va ajunge soarelui „combustibilul”? Nu cumva ne pîndește primejdia stingerii Soarelui, a acestui izvor al vieții de pe Pămînt? Nu e de loc greu de răspuns la aceste întrebări. S-a stabilit că Soarele e alcătuit în proporție de mai bine de 50 la sută din hidrogen. Viteza cu care se transformă în adîncurile lui hidrogenul în heliu este și ea cunoscută. Putem deci calcula cu ușurință cît timp va mai lumina Soarele folosind rezervele proprii de hidrogen. Și putem spune că aceste rezerve îi vor fi suficiente pentru încă zeci de miliarde de ani.

Climatul sever a constrîns vegetația planetei roșii să dobîndească proprietatea de a nu relecta, ci de a absorbi radiațiile infraroșii (de căldură) ale Soarelui. Din aceeași pricină spectrul acestor plante trebuia să cuprindă în locul bandei de absorbție a clorofilei (a radiațiilor verzi), o largă bandă alcătuită din radiațiile roșii, portocalii și galbene. Acestea și sînt culorile plantelor marșiene!

Un astronom de la Alma-Ata, S. Stanko, a explicat în ultimii ani, studiînd diferite feluri de fotografieri, deosebirile care există între spectrele „mărilor” marșiene și plantele terestre. De asemenea o altă reprezentantă a școlii lui Ti-

Stația interplanetară „Marte-1”

hov, savanta Parșina, consideră că pe Marte există nu numai plante inferioare, ci chiar anumite plante superioare.

Precizări interesante au adus în această problemă B. Vladimirski și K. Lubarski. După ei, în vegetația marșiană precumpănesc nu clorofilele, ci carotinoidele. Acești din urmă pigmenți există de altfel și în plantele terestre, ca însoțitori ai clorofilei.

Din mica dar substanțială carte a lui K. Lubarski „Studii de astrobiologie”, ne putem da seama că plantele marșiene au forma unor tulpă pitece, cărora în fiecare an le sporește cu cîte puțin materia vie, fiind astfel plante vivace.

Vom mai duce apă marșienilor?

Intr-o povestire a mea imaginam că pămîntii au transportat pe Marte... un ocean, pentru a fertiliza planeta lipsită de apă.

Recente cercetări de areohidrografie întreprinse de astronomul sovietic A. Lebedinski și de meteorologul american Goody par, însă, a infirma presupunerea mea. A. Lebedinski a imaginat chiar un model al circuitului apei pe Marte. Pornind de la acest model, astronomul sovietic B. Bronstein (în articol al acestuia ne-a procurat unele informații interesante) a calculat posibilitatea formării unor nori de gheață în atmosfera marșiană. Acești nori ar semăna cu ciruzii noștri și cu „norii siderei” de la marile altitudini terestre.

Bazat pe aceleași idei, tînărul astronom V. Davidov a formulat interesanta ipoteză că în adîncul solului marșian ar exista o pătură grosă de gheață veșnică iar, mai profund, chiar zone de apă lichidă. Cantitatea totală de apă n-ar fi inferioară celeia de pe Pămînt (2,7 kg pe 1 km² de suprafață). Nu vă amintește această presupunere a lui Davidov de mărele sublinare ale romanului „Primii oameni în Lună” de H. G. Wells? Iată deci că, pe căi neașteptate, știința vine în întîmpinarea fanteziei.

De bună seamă, însă, că impulsul cel mai puternic îl va primi imaginația scriitorilor de la cosmonauții care vor cerceta de visu solul marșian. Iar un pas decisiv în această direcție îl constituie zborul emoționant al lui „Marte-1”.

Alla Masevici

Adrian Rogoz

A. Ușin

Iarnă blândă. (Linogravură)

Un roman de aventuri *)

Dacă cumva prototipul cel mai vechi al romanului de aventuri este basmul, cel mai nobil este poate *Odiseea* iar unul din cele mai încântătoare — romanul picaresc. De fapt, prin severitatea concepției, complexitatea caracterelor, adâncimea observației și semnificația situațiilor: asemenea opere depășesc definitiv limitele genului. Dar rudenie — de singe, am zice, rămâne totuși și e evidentă în clipa când încercăm să surprindem conținutul noțiunii de aventură și să definim genul. Dacă înțelegem prin aventură o întâmplare — provocată sau ba — dar în cele din urmă neașteptată, impusă, surprinzătoare, extraordinară, vom fi repede de acord că, în definitiv, aventuri trăiesc și Făt-Frumos și Ulisse și Don Quijote și D'Artagnan, și Robinson și Sherlock Holmes. Aventurile lor sînt o lungă înșiruire de peripeții: o odisee. S-ar părea deci, măcar din punctul acesta de vedere, că toată deosebirea dintre opere atât de disparate ca valoare și factură și uneori atât de distanțate în timp stă în dimensiunile talentului, în deosebirea dintre Homer și Dumas, Cervantes și Conan Doyle.

Adevărul e că chiar dacă unele opere complexe se refuză unei categorisiri riguroase, genurile, cristalizate în momente istorice concrete, există și, oricât ar colabora literaturile și secolele printr-un transfer de influențe, ele impun autorului legi și îndatoriri, iar cititorului — o disciplină. Oricît de ispițiți am fi să vedem în „Crimă și pedeapsă” un excepțional roman polițist, el va rămîne totuși o capodoperă de roman psihologic și nimănui nu-i va trece prin minte citindu-l pe Dostoevski că e obligat să-l disprețuiască pe Conan Doyle. Oricît de ispițiți am fi să vedem într-un roman de război, un roman de aventuri — oare nu este războiul climatul cel mai fertil în peripeții extraordinare? — nimeni nu va socoti că „Război și pace”, în măsura în care e un roman de război, ar putea să înlocuiască la o anumită vîrstă lectura „Celor trei mușchetari”. De fapt, poate că tocmai aici e hotarul romanului de aventuri: lipsa unui climat de gravitate. Prin-o convenție consacrată de tradiție, nu vom pretinde romanului de aventuri spiritul excesiv arheologic al lui Balzac, nici finețea psihologică a unui Dostoevski. Dar aceeași convenție, consolidată de-a lungul timpului cu exemplul celor mai bune opere ale genului, cere neapărat acestui tip de roman o suită de peripeții palpante, un erou generos și o anume înălțime morală. Romanul lui Iuri Dold-Mihailik — „Singur printre dușmani” — se înscrie exact în limitele genului.

Beneficiind de o educație comunistă, de îndrăzneala celor 21 de ani și de cunoașterea perfectă a limbii germane, tânărul Goncearenko, pornit în misiune, trece linia frontului și se predă hitleriștilor sub numele de baron Heinrich von Goldring. Ar fi, declară el, fiul unui baron von Goldring, trimis odinioară în Uniunea Sovietică ca inginer specialist și folosit, între altele, de serviciul de spionaj german. O dată verificat și, mulțumit unui fericit concurs de împrejurări, speculat cu tot atîta inteligență cît îndrăzneală, ieșind cu bine din această încercare, Goncearenko va fi însumat forțelor hitleriste. Datorită relațiilor de care dispune, din primul moment va activa chiar din lăuntrul rețelei de spionaj a dușmanului. Începe astfel o lungă odisee în care ghidul său cel mai bun va fi inteligența și dragostea de patrie. Bineînțeles, informațiile sale vor ajunge în mâinile comandanților sovietici cu concursul tinărului, numeroase acțiuni planuite de hitleriști vor fi date peste cap.

O dată cu peregrinările diviziei în care a fost încadrat Goncearenko, sau mai bine zis baronul Heinrich von Goldring, el va ajunge în Franța și mai apoi în Italia. Cîmpul său de acțiune se va lărgi astfel considerabil. Va cunoaște pe maquisarzii francezi și pe partizanii italieni, va folosi toate prilejurile pentru a colecta informațiile cele mai prețioase, pentru a ajuta mișcarea de rezistență, pentru a salva oameni de la pieire Bineînțeles, nu-i lipsește capacitatea de a-și imagina mișcările dușmanului, de a imagina cu promptitu-

dine planuri de atac, de a discerne cu spirit critic toate implicațiile unui cuvînt, ale unui gest, ale unei situații. Dacă uniforma hitleristă, gradul de ofițer și numele aristocratic îi înlesnesc relații utile în faună naziștilor, ele sînt o piedică în plus în calea strădaniilor de a lua contact cu forțele de rezistență, aliații săi cei mai firești. Căci una din condițiile succesului său este inevitabil aceea de a descoperi în juru-i rezerve de afecțiune și de speranță, oamenii care îl pot ajuta și pe cei cărora le poate fi de folos. Abia aici se conturează originalitatea eroului. În plin război și în mijlocul unei înoleșări mortale, eroul nostru, pornit într-o lungă călătorie prin infernul lumii hitleriste, descoperă, o dată cu atîtea secrete profitabile, tocmai ceea ce face nobleta, farmecul și viitorul omului: umanitatea lui inalterabilă. Beatrice a sa e Monica, o tinăra franțuzoaică angajată în mișcarea de rezistență. Tinărul nu este inaccessibil farmecului frumuseții și purității și însușirea aceasta de a ceda sentimentelor generoase face din el un personaj foarte atrăgător. În asemenea momente, titlul cărții își pierde o parte din înțelesul său imediat, căci Goncearenko, chiar departe de patrie, are, pe lângă amintirea celor dragi, prietenii buni și statornici, italieni, francezi, germani, oameni curajoși și nobili care colaborează la ideea că granițele omeniei sînt de fapt pe toate meridianele globului.

Unui asemenea roman de aventuri care satisface în noi — ca toate bunele romane de aventuri — dorința firească de a vedea omul izbîndind prin toate dificultățile, îi putem lesne trece cu vederea ușurința cu care tinărul se face acceptat de serviciile de spionaj hitleriste. Și în orice caz sîntem dispuși să-l socotim înzestrat cu toate acele daruri minunate care sînt de obicei apanajul maturității: cunoștințe numeroase, stăpînire de sine, experiență de viață și o bună cunoaștere a mobilurilor care însuflețesc oamenii. Când, la capătul a trei ani de nesfîrșite și primejdioase rătăcirii, acest Ulisse izbutește să revină în patrie, noi sărbătorim în intimitate biruința unei lumi pe care de mult ne-am deprins a o socoti superioară oricărei alteia.

Alexandru Sever

ODISEEA UNUI EROU LITERAR

În 1942 a văzut lumina tiparului povestirea lui Leonid Sobolev „Batalionul patru”. Eroul principal avea multe din trăsăturile unui combatant al Marelui Război pentru Apărarea Patriei, pe nume Mihail Negreb. Autorul îl cunoștuse în zilele bătăliei pentru Sevastopol, între două atacuri, și fusese impresionat de înalta ostășească și de calitățile sale omenești. Cînd povestirea a devenit cunoscută printre apărătorii Sevastopolului, lui Mihail Negreb nu i-a mai fost dat să o citească. Dispăruse. Toți îl socoteau căzut pe frontul de luptă, inclusiv autorul, care încercase în repetate rînduri să obțină date mai precise despre eroul povestirii sale.

Dar în polida tuturor pronosticurilor Mihail Negreb trăia și Leonid Sobolev avea să ale aventurile existenței sale după douăzeci de ani.

În ajunul evadării Sevastopolului Mihail Negreb se afla împreună cu alți ostași, pe un aerodrom deservit de un avion „Douglas”. Negreb și comandantul său, comisarul Mihailov, au refuzat, în ultimă instanță, să părăsească orașul asediat pe calea aerului. Împreună cu ceilalți ostași, ei au înfruntat dușmanul, într-o ultimă înclăstare. Lupta de la Farul Herson a intrat în istoria apărării Sevastopolului. După trei zile de rezistență, Negreb împreună cu alți ostași, s-au retras. În aceeași noapte comisarul Mihailov a fost rănit mortal. A fost înmormintat în zori și de atunci s-a pierdut și urma lui Negreb,

care a căzut prizonier. Negreb a trecut prin multe lagăre de prizonieri și a încercat să evadeze de șase ori. Una din aceste evadări i-a adus o condamnare la moarte. Acesta n-a fost executată imediat și împreună cu alți douăzeci de prizonieri, Negreb a fost sortit crematoriului dintr-un lagăr de exterminare. Aici, însă, deținuții s-au răscoalat și Mihail Negreb a fost transferat în lagărul „Linz-3”. Era la sfîrșitul lui 1944.

La 9 mai 1945, cînd Moscova a salutat Ziua victoriei cu salve de onoare, SS-iștii îi mai vinau de zor pe evadații din lagărul „Linz-3”, printre care și pe Negreb. Acesta împreună cu alți deținuți a fost găsit după două zile. Sentința a fost scurtă și categorică: „Să fie spînzurați chiar și morți”. Dar cînd S.S.-iștii au intrat în baraca lazaretului, Mihail Negreb nu se mai afla acolo. În patul lui se afla trupul neînsuflețit al unui ceh, mort în cursul nopții. Și astfel, eroul povestirii „Batalionul patru” a scăpat încă o dată și definitiv din fața morții.

Imediat după aceea, Mihail Negreb s-a întors în patrie, dar au trebuit să mai treacă mulți ani pînă la întîlnirea lui cu Leonid Sobolev. Acum, după această întîlnire, radiodifuziunea sovietică pregătește o emisiune despre odiseea lui Mihail Negreb intitulată „A doua viață a unui om”.

G. P.

Citeva cifre despre tirajul principalelor reviste literare sovietice: „Iunosti” — 600.000 de exemplare, „Neva” — 200.000, „Moskva” — 160.000, „Okteabr” — 150.000, „Inostrannaia literatura” — 140.000, „Novii Mir” — 100.000 de exemplare.

Sub titlul „Nuvele sovietice contemporane”, editura „Mega” din Copenhaga a publicat o colecție de opere ale prozatorilor sovietici. Culegerea include numele lui Mihail Șolohov (cu nuvela „Soarta unui om”), Boris Polevoi (cu povestirea „Bărbăție”), Nikolai Jdanov (cu povestirea „Călătorie prin țară”), Vladimir Tendriakov (cu povestirea „Hopul”).

În ianuarie s-au împlinit 175 de ani de la nașterea lui Byron. Cu acest prilej, la muzeul „A. S. Pușkin” a avut loc un simpozion cu tema „Byron și Pușkin” iar la Biblioteca de stat „V. I. Lenin” și la Biblioteca unională de stat pentru literatură universală au fost deschise expoziții consacrate poetului.

Suplimentarul literar al ziarului „Times” consideră că cei mai populari scriitori sovietici în Marea Britanie sînt Gorki, Maiakovski, Alexei Tolstoi și Makarenko.

Recent apărută, revista „Literaturniaia Rossia” a angajat o dezbateră în legătură cu proza anului 1962. Discuția a fost deschisă cu un articol semnat de Lidia Fomenko și continuă cu articolele lui Al. Dimsiț și Gheorghii Leonidze.

Editura vest-germană „Heinrich Ellerman” a publicat în traducere romanul lui Konstantin Fedin „Frații”.

Cunoscutul critic și istoric literar Viktor Șklovski, care a împlinit recent 70 de ani, lucrează la o biografie a lui Lev Tolstoi.

În U.R.S.S. au început pregătirile pentru aniversarea a 150 de ani de la nașterea lui Taras Șevcenko, aniversarea care va avea loc la sfîrșitul anului viitor.

„Literaturniaia gazeta” publică un fragment din romanul lui Nazim Hikmet „Noaptea dinaintea cutremurului”. Romanul va apare în întregime în revista „Znamca”.

În Suedia au apărut, în traducere, romanul lui Valentin Kataev „O pinză în depărtare” și romanul lui Konstantin Simonov „Viața și morții”, sub titlul „Ofensiva împotriva Moscovei”.

*) Iuri Dold-Mihailik — „Singur printre dușmani”, ed. a II-a.

Muzicleni

români

în U. R. S. S.

Călătorie... pe note

Timp de trei săptămîni, împreună cu compozitorul clujean Tudor Jarda am fost oaspeți ai Uniunii compozitorilor sovietici. În acest răstimp am vizitat Moscova, Riga, Leningrad și Erevan, ne-am îmbogățit cunoștințele artistice și am legat prietenii noi și trainice cu oamenii de artă sovietici.

Am ajuns la Moscova în plină stațiune artistică și muzicală. Am avut astfel ocazia să asistăm la multe spectacole de operă și balet, concerte simfonice, corale și de estradă și am auzit multe creații noi ale muzicienilor sovietici. Extrem de agreabile au fost întâlnirile cu compozitorii Novikov, Blanter, Miliutin, Meitus, Rozner, Tariverdiev, Vano Muradelli ș.a. Ne-am bucurat că vizita noastră la Moscova a coincis cu importante evenimente muzicale. Am asistat astfel la prima audiție a oratorului „Ivan cel Groaznic” de Prokofiev — dirijat de Stasevici — una din cele mai reușite pagini muzicale ale marelui compozitor, scrisă inițial pentru filmul cu același nume al lui Eisenstein și am ascultat Simfonia a XIII-a de Șostakovici — dirijată de Kirill Kondrașin — cea mai recentă lucrare a compozitorului, scrisă pentru bariton solist, cor bărbătesc și orchestră, pe versuri de Evtuşenko.

La „Bolșoi Teatr” am văzut opera contemporană „Mama” de Hrennikov, apoi magistrala interpretare și montare a operei „Boris Godunov”, cu Ivan Petrov în rolul principal, și baletul „Lacul lebedelor” în interpretarea balerinilor Vlasova, Nikolaev, Bocikov și alții.

Ospitalitatea, grija prietenească pe care ne-au arătat-o colegii sovietici, s-a vădit în excelențele condiții create șederii noastre, în permanenta lor străduință de a ne ajuta să folosim cât mai fructuos fiecare zi spre a vedea cât mai mult.

O frumoasă amintire ne-a lăsat seara petrecută la una din cafenelele tineretului din Moscova — „Aelita” — unde am avut prilejul să asistăm la un interesant concurs-ghicitoare (de genul „Cine știe, câștigă”) cu teme artistice-muzicale, la care participa întreaga asistență, concurs urmat de un program de dansuri populare și moderne. Tinerii au primit cu căldură delegația noastră, ne-au cerut să le vorbim despre realizările muzicii ușoare românești. Am aflat cu plăcută surprindere că tineretul moscovit cunoaște multe șlagăre românești. Le-am fredonat și le-am cântat împreună. Și întâlnirea noastră s-a încheiat cu o „Periniță”, prezentată de un tînăr sovietic care participase la Festivalul mondial al tineretului de la București. Giroveanu a făgăduit tinerilor să scrie un cîntec vesel despre tineretul sovietic, promisiune realizată chiar înainte de plecarea noastră din U.R.S.S.

Spațiul unui articol de revistă nu ne îngăduie să relatăm pe larg despre popasurile călătoriei noastre. Dar nu putem să nu amintim, fie și în treacăt, despre zilele petrecute la Riga, despre frumusețea Daugavei prinsă în cingătoarea gheturilor, despre arhitectura și monumentele orașului vechi și despre tinerețea noilor cartiere, despre drumul pitoresc străjuit de mesteceni argintii spre stațiunea Jurmala, cu celebrele-i sanatorii.

La Riga am făcut cunoștință cu multe personalități ale vieții muzicale letone, ca Zarins, președintele Uniunii compozitorilor, muzicologul O. Gravitis, dirijorul și profesorul Leonid Wigner, artist al poporului, entuziast propagandist al muzicii românești și alții. Am constatat un interes deosebit față de toate genurile de muzică românească (operă, lucrări simfonice, muzică de estradă, dans popular). La Filarmonica de stat din Riga am asistat la repetițiile ansamblului popular Satka, (alcătuit dintr-o orchestră de instrumente populare specifice) și ale corului mixt, care, pe lângă lucrări de compozitori letoni și din alte republici sovietice, ne-a prezentat într-o frumoasă interpretare „Lie ciocirile” de Alfred Mendelsohn.

O contribuție de seamă la răspîndirea muzicii noastre au avut-o și

frumoasele impresii lăsate de soliștii și dirijorii români, precum și lucrările executate la Riga din operele lui Enescu, Jora, Ion și Gheorghe Dumitrescu, Paul Constantinescu, Alfred Mendelsohn, Vieru și mulți alții, în majoritatea lor interpretate de dirijorul Wigner, care ne-a declarat că popularizează muzica românească și în cadrul cursurilor pe care

Piața Roșie în miez de noapte

le ține la Conservator. Din cât am putut constata, în R. S.S. Letonă muzica este arta cu cea mai mare popularitate. Ni s-a povestit că la tra-

diționala sărbătoare a cîntecului leton, care se desfășoară într-o frumoasă pădure aflată la 10 km. de Riga se poate auzi la sfîrșitul manifestațiilor un cor compus din 10.000 de persoane și acompaniat de 2.500 de instrumentiști.

După o ședere de patru zile la Riga, am plecat cu avionul spre Leningrad. Gerul și zăpada abundentă nu influențau deloc ritmul intens al vieții marelui oraș nordic, animația străzilor, mulțimea cumpărătorilor din magazine și, evident, nu izbuteau să diminueze marea pasiune a leningrădenilor pentru spectacole. Ne-am alăturat dar și noi entuziaștilor iubitori de artă, poposind în sălile Ermitajului și asistînd la o seamă de spectacole. Ne-au impresionat în mod deosebit spectacolele Teatrului de operă și balet „Kirov”, celebru în lumea întregă pentru perfecțiunea interpretării. Am văzut baletul „Frumoasa din pădurea adormită” de Ciaikovski și baletul „Legenda dragostei” al tînărului compozitor Arif Melikov, inspirat de un basm al lui Nazim Hikmet, și avîndu-i ca interpreți pe Zubkovskaia și Sapogov. Acest nou balet sovietic, montat de maestrul coregraf Grigorovici, oglindește în minunate tablouri ideea centrală a sacrificiului dragostei pentru binele poporului. Spectacolul ne-a confirmat progresul neînterupt al baletului, regiei și scenografiei sovietice, care știu să găsească cele mai simple și moderne mijloace pentru redarea cât mai directă, mai emoțională a subiectului. Tot la Leningrad am asistat la un concert simfonic al Filarmonicii dirijat de Larvin. În program, Mozart, De Falla și, în primă audiție, oratoriu compozitorului Arno Piort, o lucrare închinată luptei pentru pace, în care se remarcă o îmbinare fericită a corului și orchestrei. După cum am auzit și o bună parte din lucrările recente ale compozitorilor leningrădeni, printre care cvartetul nr. 3 de Salmanov, ciclul de lieduri „Ridică-te, omule” de tînărul compozitor A. Prisnev, un trio de coarde de Erlahov și altele, toate prezentate chiar de compozitori.

Firește, am asistat și la un concert de estradă dirijat de Oleg Lundstrem,

cu un program din cele mai recente lucrări ale compozitorilor sovietici: Espai, Țvasman, Ian Frenkel, Krupinski, A. Petrov și Hacıaturian precum și piese de succes din repertoriul internațional, prezentate în aranjamentele cele mai moderne. Trebuie relevată în acest concert procedeele regizoriale, varietatea ritmică, cvartetele, duetele vocale și soliștii vocali — Valentina Dvorianinova, Marina Dovleva, D. Romashev ș.a.

După o scurtă revenire la Moscova ne-am imbarcat într-un elegant „Il-18”, pentru Erevan, unde ne așteptau vechi și buni prieteni. Orașul, construit în stilul vechii arhitecturi armene, cu clădirile din tuf de diferite culori aliniat de o parte și de alta a largilor bulevarde și urcînd apoi sprintene pe terasele străjuite de munți, oferă o panoramă unică, perfect armonizată cu regiunea înconjurătoare. Ne aflăm în plin Orient, pe locuri unde cu mii de ani în urmă s-au născut basmele și legendele care au inspirat și continuă să hrănească și astăzi fantezia oamenilor de artă. Și parcă pentru a intra și mai mult în atmosfera orientală, colegii armeni ne-au pregătit o surpriză, invitîndu-ne la o masă copioasă cu bucate tradiționale armenesti.

Compozitorii armeni ne-au prezentat ultimele lor succese în toate genurile muzicale. Vizionarea baletului „Spartakus” de Hacıaturian precum și audițiile din cele mai recente lucrări simfonice, de cameră și de estradă, organizate la sediul Uniunii Compozitorilor, ne-au dovedit încă o dată apropierea care există și pe plan muzical între popoarele noastre și preocuparea comună de a dezvolta bogăția folclorului în lucrări de cât mai înaltă ținută artistică.

Vizita noastră în Uniunea Sovietică, cunoștințele și experiența dobîndite cu prilejul ei, ne-au oferit îndemnuri și exemple minunate cu privire la misiunea oamenilor de artă în noua societate, care-i solicită să contribuie prin creația lor la continua înflorire a culturii socialiste.

Aurel Giroveanu

Mircea Chiriac

Întors dintr-un turneu recent

Ion Piso ne-a declarat: A fost un examen greu

Tenorul Ion Piso s-a înapoiat recent din Uniunea Sovietică unde a făcut un turneu de aproape o lună de zile — la Moscova, Perm și Minsk. Cîntărețul român a apărut alături de artiști de frunte ai scenei din U.R.S.S. în „Rigoletto”, „Faust” și „Traviata” și a făcut — la Casa unională de discursuri din Moscova — o serie de imprimări cu arii din opere, acompaniat de orchestra Teatrului Mare al U.R.S.S. dirijată de Boris Haikin.

Vorbindu-ne despre turneul său, tînărul cîntăreț ne-a mărturisit bucuria pe care a încercat-o pretutîndeni, simțind atenția, dragostea și prețuirea acordate de publicul și artiștii sovietici artei noastre și solilor ei.

— Eram pentru a cincea oară în Uniunea Sovietică. Dar apariția mea pe scena lui „Bolșoi Teatr” (în rolul ducelui de Mantua din „Rigoletto” și avînd parteneri străluciți ca artistul poporului M. G. Kiselev în rolul titular și Deomidova în rolul Gildei) a însemnat unu dintre cele mai grele examene din carieră, a subliniat Ion Piso.

Un examen pe care l-a trecut, însă, cu notă mare! Căci iată ce-a scris,

printre altele, „Sovetskaia kultura” despre arta interpretativă a artistului nostru: „Măiestria, vocea caldă, o bună școală muzicală și temperamentul lui Ion Piso au fost apreciate de publicul moscovit, care a aplaudat cu multă căldură pe cîntărețul român.”

La Perm și Minsk tenorul nostru s-a bucurat de aceeași excelență primire. Ziarul „Zvezda” din Perm a consemnat: „Ion Piso este un tenor cu o voce plină, la fel de puternică pe toate registrele. Demonstrează o tehnică vocală uimitoare, posedă o manieră ireproșabilă de interpretare.”

Așa cum ne-a declarat, Ion Piso a făcut în turneul lui și un foarte util schimb de experiență cu artiștii sovietici. A vizionat citeva spectacole de o înaltă ținută artistică — „Boris Godunov”, de pildă, la „Bolșoi Teatr”, cu basul Ognivțev în rolul titular sau „Logodnă la minăstire” la Opera din Minsk — și s-a înapoiat cu un caiet plin de însemnări, cu zeci de partituri, cu nenumărate discursuri. Tot atîtea lucruri care îl vor ajuta, desigur, în activitatea-i viitoare.

Sandu Naumescu

Ion Piso în rolul ducelui de Mantua din „Rigoletto”.

estetica

și

viața

● Sulimta Cervinskaia este pictoriță și regizoare la Teatrul de păpuși din Chișinău. Spectacolele realizate de Cervinskaia, cu mult gust și fantezie, sînt foarte apreciate de mici și mari.

In timpul liber pictorița se... distrează cio-

plind mici figurine de o rară expresivitate. Ceea ce le-a dat și permis de intrare în sălile Muzeului republican de artă. Doar că aici admirația pe care o trezesc se exprimă... mut. Aplauzele care răspîdesc creația Sulimitei Cervinskaia răsună în schimb din plin în sala de spectacol.

● „...In preajma casei dumneavoastră a luat ființă un combinat special pentru buna deservire a populației. I-ați zărit firma strălucitoare de neon și v-ați amintit: „Cămașa nu-i chiar ca zăpada, tocul de la pantoful sting se mișcă, stiloul curge... Ce-ar fi să mă abat?”

Intrați, îmbrăcați o pijama închisă, dar elegantă și foarte comodă, papuci, iar cămașa o puneți pe o bandă rulantă. Peste o jumătate de oră se întoarce curată ca neaua. O jumătate de oră, pentru că mașinile încă nu pot lucra mai repede. Apoi mai așteptați douăzeci de minute ca să vi se repare pantofii și stiloul. Ar fi, însă, păcat să pierdeți de pomană alita vreme. Colectivul combinatului a avut grijă de asta. El vă propune la alegere: o ceașcă de cafea, un scurt film documentar în sala de proiecție sau un popas în salonul de coaiură și frizerie. O inscripție pe ușa respectivă vă atrage atenția că „Cei în pijama nu stau la rînd!”.

In sfîrșit, cămașa se aîdă în posesia dumneavoastră, pantofii la lei.

— Poftim și stiloul! Mai treceți pe la noi. Poate aveți de reparat jucării, sau vreți să dezvoltați un clișeu, să împrumutați un acordeon, să dați trenicul la curățat. Toate se fac aici, la combinatul nostru. Polțiți.”

Nu, nu-i fantezie. Am spicuit aceste date dintr-un articol al ziaristului S. Iurov despre combinatele de bună deservire care deocamdată, e drept, există în proiecte, dar foarte curînd vor deveni reale. Prima întreprindere de acest fel va fi deschisă la Moscova pe șoseaua Ostapovski. Această casă a bunelor ofiții va satisface toate cererile. La serviciile enumerate mai sus se va mai adăuga repararea de aparate electrice de toate genurile, repararea ceasurilor, spălătul rulor, închirierea de plane etc.

Autori proiectului primului combinat special de bună deservire sînt arhitecții și tehnologii D. Korol, B. Cernișkov, N. Mihailova, G. Luneev și V. Julien de la „Mosproekt”.

● Pe străzile Moscovei a apărut o nouă formă de „microtransport” — sacoșe pe roți. Cochete și foarte practice, ele l-au inspirat număidecît pe desenatorul Iuri Fi-

dorov, care a realizat această mică suită fantezistă.

● Se știe că șoșonii obișnuiți nu pot fi încălțați fără pantofi. O greutate în plus pentru femei și deteriorarea rapidă a pantofilor. Adică incomod și costisitor.

Colectivul fabricii estone „Pihiala” a hotărît să scutească femeile de aceste neplăceri. Și a început să fabrice șoșoni căptușiți cu toc înalt, care se poartă fără pantofi. Șoșonii sînt nu numai călduroși și practici, ci și frumoși.

O experiență și un interviu care m-au tulburat

Se pot citi

gîndurile?

Cu mîna perfect întinsă apucați o sfoară la capătul căreia e legată o bilă și siliți-vă să vă gîndiți că bila se mișcă. După cîtva timp bila se va mișca realmente, deși v-ați străduit să nu clintiți mîna.

Experiența aceasta, accesibilă oricui, e desigur primitivă. E mult mai complicat să auzi glasul gîndurilor decît să vezi bila mișcîndu-se. Mai complicat, dar posibil. În cursul efortului mental iau naștere biocurenți ai creierului, impulsuri care se răs-pindesc în organele motoare, în mușchi. Dar mișcarea buzelor, a limbii este atît de imperceptibilă încît gîndul nerostit poate fi auzit numai de aparate. Deși și printre oameni sînt unii inze-trați cu o sensibilitate egală cu aceea a aparatelor de înaltă precizie.

...Omul face mișcări brusce și e foarte concentrat. Ochii vii parcă îi văd pe toți și în același timp nu văd pe nimeni. Numele bărbatului e cunoscut: Wolf Messing.

Juriul a fost ales, a luat loc pe scenă și a început să primească bilețele de la spectatori. Cuprin-sul lor rămîne secret.

— Tovarășul Petuhov să pof-tească pe scenă — invită arbitrii pe autorul unuia dintre bilețele, care vrea ca Messing să-i citească și să-i împlinească gîndul.

Petuhov are acum rolul de inductor. Messing îl ia de mîna și-i propune să repete mental, etapă cu etapă, sarcina pe care vrea să i-o încredințeze. Cei doi oameni coboară în sală. Messing e încor-dat la culme. În dreptul unui șir de scaune se opresc. Messing se îndreaptă spre scaunul din mar-gine trîgîndu-l după el pe Petuhov. Scaunul este ocupat de un bătrîn care are în buzunarul de la haină un toc de ochelari din material plastic. Messing cere voie bătrînului, scoate ochelarii și-i întinde inductorului.

Președintele juriului citește cu glas tare bilețelul lui Petuhov: „Îl rog pe Wolf Messing să meargă în rîndul 15 și să se oprească lîngă scaunul din margine pe care stă un bătrîn îmbrăcat într-un costum negru. În buzunarul hainei bătrînului are un toc de ochelari. Să scoată de acolo ochelarii și să mi-l dea mie. Petuhov”.

Sala aplaudă furtunos. Sarcina a fost îndeplinită întocmai.

Experiența următoare Messing o face cu ochii legați. Asta îl ajută să se concentreze și mai bine. Cine crede că toate acestea înseamnă magie neagră, greșește profund. Messing sesizează mișcările slabe, imperceptibile ale mușchilor feței inductorului, care repetă în gînd sarcina. Așa reușește să descifreze gîndurile altora.

— Gîndul nu poate fi despărțit de cuvînt — îmi spune Alexander Nikolaevici Sokolov, colab-orator științific la Institutul de psihologie. Secenov spunea că a gîndi înseamnă a vorbi cu tine însuși.

Sokolov desfășoară un rului lung de hirtie. De-a lungul lui trece o linie cînd dreaptă, cînd ramificată ca silueta unui brad.

— Acestea sînt „hieroglifile” cuvintelor — îmi explică Alexander Nikolaevici arătîndu-mi zig-zagurile oscilogrammei. Am făcut multe experiențe și am constat că atunci cînd persoana supusă probei gîndește, limba și buzele ei fac mișcări invizibile, înregistrîndu-le gîndurile.

...Obiectul următoarei experiențe a lui A. N. Sokolov am fost chiar eu.

Coborîm împreună în laboratorului Institutului de psihologie al Academiei de științe pedagogice.

O cabină izolată, apărută nu numai de zgomote ci și de surse străine de curent. În cabină se află un fotoliu. Mă așez în el rezemîndu-mă de speteaza moale. Lumina se stinge iar eu mă simt toropit de somn.

Cu ajutorul unui leucoplast mi se prînd de buza inferioară electrozi. De la electrozi pornesc niște fire spre camera alăturată.

— Sarcina pe care o veți primi trebuie executată în gînd, numai în gînd — mi se atrage atenția.

După cîteva minute de liniște, din camera vecină se aude o întrebare:

— La ce etaj sîntem?

Mă gîndesc că laboratorul e la subsol. După cîtva timp întrebarea e repetată. Mă străduiesc să răspund în gînd cu două cuvînte: „La subsol”.

— Cît fac 6x9?

— 54.

— Dar 353x4?

Aici trebuie să calculez mai mult. Răspunsul: 1412.

Experiența s-a terminat. Verificăm oscilogrammele. Sokolov explică:

— Cînd v-am întrebant prima oară la ce etaj sîntem v-a trebuit un oarecare efort mental ca să răspundeți. Vedeți, linia oscilogrammei a luat-o brusc în sus și e tremurată. A doua oară răspunsul era gata — linia urcă ușor. Cînd gîndirea se automatizează, semnalele încetează. Și se intensifică atunci cînd sarcina de rezolvat e mai complicată. Cît timp ați înmulțit 353x4, acul oscilografului a desenat un adevărat lanț muntos cu vîrfuri înalte și văi adînci.

Așa dar, vorbirea mută poate fi „auzită” sau mai precis văzută. Dar poate fi ea și descifrată, se pot găsi semne scrise sau orale corespunzătoare fiecărei liniuțe a oscilogrammei?

— În principiu, descifra semnalelor este posibilă — îmi explică Sokolov. Cîțiva savanți lucrează în momentul de față la crearea unei scheme pentru citirea codului vorbirii interioare. Dacă vom reuși să citim gîndurile, vom găsi cheia spre dezlegarea secretelor creierului. Datorită biocurenților, mașinile cibernetice vor putea analiza starea în care se află creierul și vor putea stabili dacă sarcina pe care o are de rezolvat e prea grea pentru el.

Acestea sînt perspectivele pe care le-ar deschide știința crearea unui aparat care să citească gîndurile. Problema este pe cît de atrăgătoare, pe atît de dificilă.

V. Bonci-Bruevici

Un calcul interesant:

Cîți pași face omul în viață?

V-ați gîndit vreodată cîți pași face omul în timpul vieții? Specialistul sovietic F. Bogdanov a făcut acest calcul interesant:

În cursul unei zile omul face 20.000 de pași, într-un an șapte milioane, iar în 70 de ani aproape 500 de milioane. Acest drum — de aproximativ 384.000 de kilometri — este egal cu distanța dintre Pămînt și Lună. 384.000 de kilometri înseamnă și de peste nouă ori lungimea ecuatorului. Așa dar, cei care apucă vîrsta de 70 de ani ar putea înconjura de nouă ori Pămîntul! Bineînțeles însă că nimeni nu își propune să facă pedestrul ocolul Pămîntului sau călătoria pînă la Lună.

La drept vorbind, acest spectacol ar merita un public mai mare. Gîndiți-vă, înot în aer liber la minus 30 de grade! Și nu pur și simplu înot, ci înot de „performanță”! Căci cei doi înotători pe care-i vedeți în fotografie — frații Șevaldișev — sînt în plină întrecere.

poșta redacției

ERICH WEISS — Reșița: Vă mulțumim pentru sugestii. Deocâmdată nu vă putem trimite exemplarele cerute

ION BALINT — com. Cilnic, regiunea Banat, **FLORIN PARASCHIV** — Ploiești: Valentinei Tkacenko scrieți-i pe adresa: Fabrica de ciment (Tementnii zavod), gorod Belgorod, Ukrainskaia SSR. E de dorit să-i scrieți în limba rusă.

CONSTANTIN IONESCU — București, **AUREL UNGUREANU** — com. Cozia, regiunea Iași: Vi se va trimite răspuns prin poștă

DORU BUȚIU — Arad: Adresați-vă Clubului central al Asociației sportive „Dinamo” din Moscova de unde

puteți dobîndi toate datele ce vă interesează.

DORINA TEODORESCU — or. Codlea: Adresa unei eleve din clasa a VII-a: Jenia Zadvornova, Lenin. gradskaia oblasti, gorod Krasnoe Selo pr. Lenina, dom. 163.

V. MICU — București: Spațiul nu ne permite să publicăm textul cîntecelor transmise la Radio în cadrul emisiunii „Să învățăm limba rusă cîntînd”.

C. APREOTESEI — Timișoara: Vă mulțumim pentru materialul trimis în legătură cu activitatea comisiei pentru învățămîntul popular de limba rusă din regiunea Banat.

UMOR • UMOR

— Mai așteaptă puțin, draguță, acuși is gata!

Desen de E. Gurov

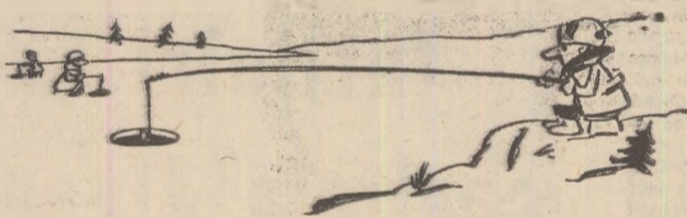

— Cum o duci?
— Binișor!

Desen de V. Baloviev

— Iar n-o să creadă nimeni

Desen de A. Grunin

Prudentul

Desen de R. Ovivian

CONFECȚII
BARBĂTESCI
RAGLANE
PENTRU FEMEI

STEAVA
ROȘIE
SIBIU

ELEGANTE ȘI
DE CALITATE
SUPERIOARĂ

COMPLEXUL PENTRU
INDUSTRIALIZAREA
LEMNULUI

C. I. L.
B. RĂILA

PRODUCE:

PLACI AGLOMERATE CU RĂȘINI DE UREOFORMALDEHIDĂ DIN AȘCHII DE LEMN TRIPLU STRATIFICATE

ECONOMICE, STABILE, GROSIMI UNIFORME, RANDAMENT SPORIT LA CROIRE, PERFECT PLANE, FORMATE PRACTICE. SE POT FURNIRUI etc.

Domenii de utilizare:

MOBILIER, PLAFOANE, PEREȚI DESPĂRȚITORI, AMENAJĂRI INTERIOARE, VAGOANE TRAMVAIE, LAMBRIURI, CONSTRUCȚII NAVALE etc.

Greutate specifică 60 kg/mc. Grosimi: 8, 12, 16, 19, 22, 25 mm
Formate: 1.830/3.660, 1.830/1.830 mm, 2.440/1.830, 1.220/1.830 mm

Oameni ai muncii de la sate!

PROCURAȚI-VA

ALMANAHUL ȚĂRANIMII COLECTIVISTE

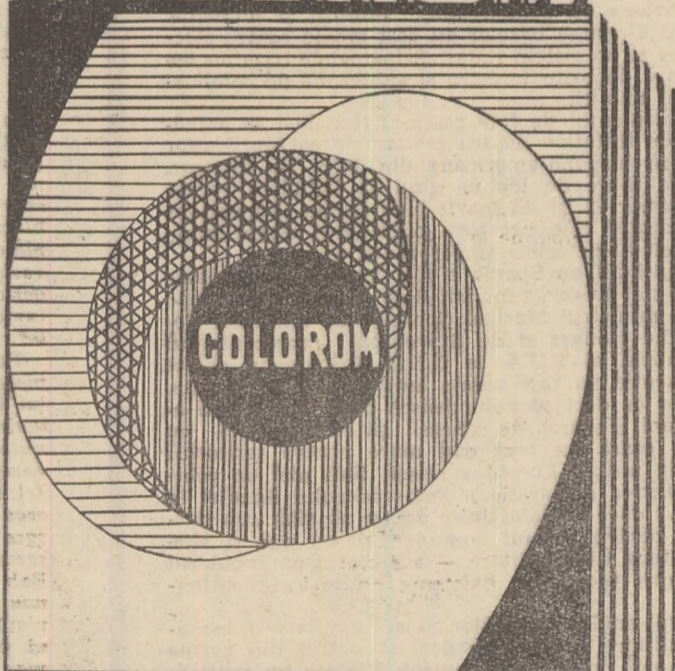
O lucrare interesantă, practică și folositoare. Almanahul cuprinde:

- Sfaturi agricole;
- Sfaturi gospodărești;
- Știință și tehnică;
- Pagini de literatură;
- Umor.

Rețineți! ALMANAHUL ȚĂRANIMII COLECTIVISTE se găsește de vânzare la

- Librăriile și magazinele cooperativelor de consum
- Difuzorii de carte de la sate.

COLOROM

GALLUS

VOPSEȘTE ORICE TESĂTURI
MĂTASE • BUMBAC • LÎNĂ
ROCHII • HAINE • BLUZE

DINCOLO DE PIRINEI

Intr-o duminică a anului trecut, pe eleganta stradă Primo de Rivera din Madrid erau aliniate trupe în echipament de război. În tribunele de pe bulevardul Castellano, înconjurat cu două rânduri de sîrmă ghimpată, se adunase elita capitalei. Spania franchistă se pregătea să sărbătorească 25 de ani de la crearea Juntei din Burgos — guvernul rebelilor care ridicaseră armele împotriva republicii.

Un stilp al regimului franchist — faimoasa „Guardia Civil”

Cum s-a ivit Franco a început parada. În fața tribunelor a trecut infanteria înarmată cu puști automate americane și detașamente ale poliției militare în „jeep”-uri americane. Apoi au defilat tancuri, tunuri autopropulsate și avioane de producție americană. Armata spaniolă hotărîse parcă cu tot dinadins să prezinte tehnică americană învechită.

Parada a oglindit ca într-o picătură de apă natura așa numitului ajutor american acordat Spaniei. S.U.A. se descotorosise de armament vechi — trimițându-l Spaniei — și primise în schimb mari teritorii pentru baze aviatice, navele și pentru rachete.

Acum, pe străzile orașelor spaniole nu se mai văd soldați americani în uniformă. După nenumărate incidente între populație și soldații americani, acestora li s-a interzis să mai iasă în oraș în uniformă. Dar asta nu schimbă de loc situația: yankeii se simt în Spania ca la ei acasă.

Presă franchistă laudă pe toate tonurile pactul militar încheiat între S.U.A. și Spania în 1953, subliniind influența favorabilă a pactului asupra economiei („ajutorul” S.U.A. a însumat în trei ani 1 200 de milioane de dolari — N.A.). Oficialitățile pun în evidență însemnătatea pactului pentru „apărarea Occidentului” de o „agresiune comunistă”. Dar nici chiar presa franchistă nu poate ascunde împrejurarea că prezența americanilor în Spania și existența numeroaselor baze ale S.U.A. în diverse colțuri ale țării îngrijorează populația. O îngrijorare mai mult decât întemeiată.

O privire pe harta Spaniei ne arată că una din cele mai mari baze aviatice americane, Torrejon de Ardoles, pe care pot ateriza bombardiere cu bombe nucleare, e amplasată chiar lângă Madrid. Alte baze americane sînt la San Pablo, Moron, în insulele Baleare și în multe alte regiuni. În ultimii ani S.U.A. au construit în Spania câteva baze pentru rachete și anume lângă Pamplona, lângă Cartagena și pe insula Manon. Flota a VI-a americană din Mediterana folosește porturile spaniole spre a se aproviziona cu combustibil, muniții și alimente. Pentru dirijarea bazelor au fost create centre electronice și un sistem radar. Principalele baze au numeroase depozite terestre și subterane de combustibil și muniții.

În momentul de față regimul franchist se pregătește de tratative pentru reexaminarea acordurilor militare hispano-americane din 1953. Se înțelege, Franco n-are de loc de gînd să lichideze bazele americane. El își dă foarte bine seama că menținerea bazelor este necesară putredului regim franchist clădit pe crime singeroase și teroare.

În ultimul an Spania a fost vizitată de secretarul de stat Rusk, de ministrul de Război MacNamara, de ministrul Marinei Connally, de ministrul Comerțului Hodges și de Stevenson, reprezentantul permanent al S.U.A. la O.N.U. Principala obiect de discuție au fost bazele americane din Spania. Franco ar dori să dobîndească de la protectorii americani o seamă de concesiuni, să se tîrguiască cu ei, să ceară un preț mai mare pentru teritoriul scos la meza. Lucrul a reieșit fără nici un echivoc dintr-o declarație a ambasadorului Spaniei în S.U.A.: dacă Statele Unite doresc să aibă „un partener pentru acțiuni comune” și nu pur și simplu câteva baze militare — a declarat ambasadorul — atunci acordurile existente nu mai sînt suficiente.

Ziarul englez „Guardian” a scris o dată că cercurile militare spaniole ar dori să obțină din partea S.U.A. noi tipuri de armament. Ele cer un cruciător, un portavion, câteva torpiloare adaptate pentru lansarea de rachete de tip „Nike Zevs”. „Nike Hercules”, „Honest John”, submarine etc. În ultimul timp, de cînd franchiștii au început să ceară intrarea Spaniei în N.A.T.O., ei presează insistent ca să li se pună la dispoziție arme atomice.

Scopul acestor demersuri a fost dezvăluit de Alvarez del Vayo, fost ministru de Externe al Spaniei. Del Vayo a declarat că autoritățile de la Madrid doresc să includă în textul noului acord un punct care „să prevadă folosirea armamentului și contingentelor militare americane aflate în Spania pentru sprijinirea lui Franco în eventualitatea unei

încercări hotărîte de a se răsturna regimul”. Neliniștea călăului poporului spaniol are într-adevăr bune temeiuri, căci mișcarea antifranchistă s-a intensificat serios.

Marile greve ale clasei muncitoare spaniole din primăvara și vara anului trecut, deși au avut în genere un caracter economic, au fost totuși un fel de referendum al clasei muncitoare care s-a pronunțat împotriva dictaturii fasciste. Demonstrațiile oamenilor muncii au exercitat o puternică influență asupra poziției celorlalte forțe politice aflate în opoziție față de regim, care au avansat la rîndul lor nu numai revendicarea schimbării caracterului regimului, ci și aceea a modificării politicii externe a Spaniei.

„Comitetul de coordonare”, creat în timpul grevelor și intruînd forțele de dreapta ale opoziției, a protestat energic împotriva vizitei lui Stevenson în Spania și a rupt „relațiile prietenești” cu ambasada S.U.A. deoarece aceasta acordă un „ajutor special regimului totalitar din Spania”.

Criza din marea Caraibilor și primejdia unui război termonuclear au sporit și mai mult neliniștea poporului spaniol. „Din pricina gravei crize prin care trecem, din neliniștea pe care o încearcă locuitorii orașelor și centrelor populate aflate în vecinătatea bazelor, din înțelegerea mai clară de către milioane de spanioli a primejdiei care planează continuu asupra lor trebuie să ia naștere o puternică mișcare care... să revindică lichidarea bazelor nord-americane de pe pămîntul Spaniei iar ca măsură urgentă să ceară ca controlul asupra acestor baze să fie efectuat în întregime de armata spaniolă. Această mișcare trebuie să ceară promovarea de către Spania a unei politici neutre și, prin urmare, lichidarea pactelor militare cu Statele Unite” — a arătat o declarație a Partidului Comunist publicată tot atunci.

Declarația Partidului Comunist este încă o dovadă a faptului că mișcarea pentru răsturnarea regimului franchist, pentru o Spanie democratică crește impetuos.

T. Markov

Bab el-Oued este unul din cele mai mari cartiere ale capitalei algeriene. Un cartier nici prea vechi, nici tocmai nou. Cu străzi nu prea largi și case nu prea curate. Pînă în vara anului trecut a fost locuit în special de europeni. Algerienii propriu-ziși nu reprezentau decît o treime din cei o sută de mii de locuitori ai cartierului dominat de catedrala „Sfintei Fecioare a Africii”.

Europenii din Bab el-Oued sînt mici negustori, proprietari de cafenele și restaurante, de întreprinderi mărunte și case de raport, funcționari, cu alte cuvinte mic burghezi. De teamă pentru proprietățile lor, în clipele de răscruce pentru istoria Algeriei acești mic burghezi au turbat. Nu-i mai puțin adevărat că la asta au contribuit în mare măsură și locuitorii unui alt cartier al orașului — cei din vilele elegante situate deasupra mării și în care vara nu-i așa de umed și cald iar iarna atît de îndușitor ca în Bab el-Oued. Cu sprijinul proprietarilor acestor vile, Bab el-Oued a devenit un „bastion al O.A.S.”-ului. Chiar și acum se mai pot citi pe zidurile cartierului inscripții ca: „Salan”, „O.A.S. va invinge”.

În cartierul Bab el-Oued-ului se află piața Trei ceasuri, cu un felinar împodobit cu trei cadrane. Sticla cadranelor a fost spartă dar limbile au rămas. Multe grozăvii a văzut această piațetă. O mulțime sălbatecă de rasiști a ars aici de vii doi algerieni care se întorceau de la înmormîntarea unui tovarăș al lor, și el ucis de O.A.S.-iști...

Pentru prima oară am văzut piața Trei ceasuri la sfîrșitul lui iunie 1962, cu cîteva zile înainte de referendumul pentru autodeterminarea Algeriei. Era completamente pustie. De altfel, în întreg cartierul abia dacă erau zece ferestre îndărătul cărora ar fi putut fi presupuse semne de viață. Acum, străzile Bab el-Oued-ului freamătă din nou de viață. Dar o altfel de viață decît cea dinainte. Poate că populația cartierului nu se mai ridică la o sută de mii de oameni dar de fiecare european rămas aici sînt acum cel puțin zece algerieni. Cei pe care colonialismul i-a îngrămădit în cocioabe și subsoluri au ocupat casele părăsite.

Economia Algeriei se află într-o situație dificilă. La caracterul monocord impus de cei 132 de ani de dominație colonială s-a adăugat ruina pricinuită de război. În primele luni de după proclamarea independenței sute de mii de muncitori industriali și agricoli s-au trezit în stradă, fără mijloace de trai.

Întîlniri în capitala Algeriei

Și șomajul a continuat să crească pe măsură ce proprietarii europeni continuau să fugă. Și iată, se apropia iarna. Trebuiau luate măsuri urgente. Atunci guvernul algerian a anunțat că fermele agricole și întreprinderile orașenești ai căror proprietari nu se vor întoarce în Algeria și nu vor relua activitatea pînă la 10 octombrie, vor fi considerate „proprietăți fără stăpîn”. Desigur, s-au găsit afaceriști care vroiau să profite de situație pentru a dobîndi pe un preț de nimic averile părăsite. Dar guvernul algerian le-a declarat un război necruțător.

Datorită acestor „proprietăți fără stăpîn” s-a născut o mișcare a muncitorilor, necunoscută pînă atunci în Algeria. În cursul unor adunări generale oamenii muncii alegeau „comitete de conducere” și prin forțe proprii relau producția. Acum există multe „comitete de conducere”, atît la sate cît și la orașe.

Am vizitat o fabrică de limo-

nadă unde a luat ființă primul comitet de acest fel.

Intr-o încăpere care servea de birou se adunase, în afară de cei cinci membri ai „comitetului de conducere”, o mulțime de muncitori care tocmai terminaseră ziua de muncă. Președintele comitetului ne-a spus:

— Patronul nostru a fost o căpetenie a O.A.S.-ului din Bab el-Oued. Acum e în Franța. Se spune că e la Bordeaux. Cînd fabrica a rămas fără proprietar ne-am adunat cu toții și ne-am gîndit ce să facem mai departe. Am ales o delegație și am trimis-o la prefectura orașului. Incolo am fost sprijiniți și ni s-a îngăduit să creăm un „comitet de conducere”.

Un alt muncitor a adăugat:

— Numai că guvernul lărgănează deocamdată elaborarea unui statut oficial al „comitetelor de conducere”. Se înțelege, ne dăm seama că are multe alte probleme de rezolvat. Numai că sîntem de părere că dacă inițiativa noastră muncitorească nu va fi sprijinită, „afaceriștii” vor izbuti să pună el mina pe toate. Și iar să avem burghezie? Sîntem sătui de capitalism.

Recent am citit reportajul unui ziarist francez de dreapta despre Bab el-Oued. Ideea reportajului era exprimată foarte bine în încheiere: „Viitorul e în suspensie. Ca acele cadranelor celor Trei ceasuri”.

Dar după ce i-am cunoscut pe noii stăpîni ai Bab el-Oued-ului cred că ceasurile stau încremenite numai pentru că oamenii n-au ajuns încă la ele. Dar vor ajunge curînd. Și în orice caz acele lor nu se vor întoarce înapoi.

N. Progojin